

**UJAWNIENIE INFORMACJI W ZAKRESIE
ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ
BANKU SPÓŁDZIELCZEGO W SKAWINIE
NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2016 r.**

Skawina, czerwiec 2017 rok

1. Wprowadzenie

Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej „Rozporządzeniem CRR”) w Części Ósmej dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji w niniejszym dokumencie zwanym dalej „Ujawnieniem” według stanu na 31 grudnia 2016 r.

Niniejsze Ujawnienie stanowi realizację „Polityki informacyjnej Banku Spółdzielczego w Skawinie” wprowadzonej Uchwałą Zarządu Banku Nr 3/87/2016 z dnia 16.12.2016 r., zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej w dniu 20.12.2016 r.

Bank informuje, że niniejsze Ujawnienie obejmuje cały zakres ujawnianych informacji, określonych w części ósmej Rozporządzenia CRR.

Bank nie jest podmiotem dominującym ani podmiotem zależnym, a informacje ogłaszane są na poziomie indywidualnym.

Wszelkie dane liczbowe, o ile nie podano inaczej zostały wyrażone w tysiącach złotych.

2. Informacje ogólne o Banku

Historia Banku Spółdzielczego w Skawinie sięga roku 1902, kiedy to powstała Spółka Oszczędności i Pożyczek w Tyńcu, która na podstawie ustawy o spółdzielniach przyjęła w roku 1925 nowy statut i została przemianowana na Kasę Stefczyka. W roku 1948 nastąpiło połączenie się Kas Stefczyka w Tyńcu, Radziszowie i Rzozowie, a w 1949 r. włączenie Kasy Stefczyka w Krzęcinie. Lata 1950-1956 były okresem Gminnej Kasy Spółdzielczej. W 1956r. zmieniła się sytuacja społeczno- ekonomiczna w kraju, co spowodowało, że spółdzielczość ponownie zaczęła się rozwijać. Nastąpiła zmiana nazwy na Kasę Spółdzielczą i dopiero od 1962 roku funkcjonuje obecna nazwa Bank Spółdzielczy.

Bank Spółdzielczy w Skawinie jest spółdzielnią w rozumieniu Ustawy z dnia 16 września 1982 Prawo spółdzielcze wraz z późn. zmianami oraz Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających wraz z późn. zmianami.

W strukturze udziałów członkowskich Banku dominują osoby fizyczne posiadając łącznie 84,36% udziałów.

Bank wpisany jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000139487. Bankowi nadano numer statystyczny REGON 000499293 oraz NIP 6751002899.

W 2016 roku Bank prowadził działalność w ramach struktury organizacyjnej:

L.P	Rodzaj placówki	Adres
1.	Centrala	Skawina ul. Rynek 19
2.	Filia nr 1	Skawina ul. Ogrody 78
3.	Filia nr 2	Kraków ul. Miłkowskiego 21
4.	Filia nr 4	Skawina ul. Ogrody 101
5.	Filia nr 5	Zielonki ul. Krakowskie Przedmieście 73
6.	Filia nr 6	Bochnia ul. Trudna 32
7.	Punkt kasowy nr 1	Wielkie Drogi, Zelczyna 175
8.	Punkt kasowy nr 2	Radziszów ul. Jana Pawła II 18

3. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem- art. 435 Rozporządzenia CRR

3.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem w Banku systemu zarządzania, tj. systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

Zarząd odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz działanie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej. Ponadto Zarząd Banku zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

1. Dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu.
2. Stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki.
3. Monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.

Ogólne ramy zarządzania ryzykiem zostały określone w następujących dokumentach przyjętych przez Zarząd i zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą:

1. Strategia działania Banku;
2. Strategia zarządzania ryzykiem określająca zasady zarządzania ryzykiem;
3. Polityka kapitałowa Banku określająca ogólne zasady planowania, zarządzania kapitałowego oraz kapitałowe plany awaryjne;
4. Polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka mającego istotny wpływ na działalność Banku.

Uszczegółowieniem w/w procedur są przyjęte przez Zarząd instrukcje zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określające zadania komórek organizacyjnych Banku w procesie zarządzania ryzykiem.

Bank wprowadził odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka, dostosowane do zaakceptowanego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko, których przestrzeganie jest monitorowane i raportowane w ramach systemu informacji zarządczej. System informacji zarządczej jest objęty kontrolą w ramach audytów wewnętrznych.

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, którego podstawowym celem jest

zapewnienie skuteczności i efektywności działania Banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej, przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku oraz zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

3.2. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka. W tym celu w Banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest ryzyko kredytowe, zawierające w sobie ryzyko koncentracji zaangażowań oraz ryzyko pojedynczej transakcji (kontrahenta)

Jednocześnie Bank identyfikuje w swojej działalności również inne rodzaje ryzyka, takie jak:

- 1) ryzyko wyniku finansowego,
- 2) ryzyko stopy procentowej,
- 3) ryzyko operacyjne, zawierające w sobie ryzyko systemów informatycznych
- 4) ryzyko braku zgodności,
- 5) ryzyko płynności,
- 6) inne ryzyka uznane przez Bank za istotne, zgodnie z Instrukcją oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Skawinie.

Proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) gromadzenie informacji,
- 2) identyfikację i ocenę ryzyka,
- 3) limitowanie ryzyka,
- 4) pomiar i monitorowanie ryzyka,
- 5) testowanie warunków skrajnych ekspozycji na ryzyko,
- 6) raportowanie,
- 7) zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

Zarządzanie ryzykiem w Banku prowadzone jest na podstawie pisemnych strategii, polityk i procedur. Głównym dokumentem regulującym funkcjonowanie sformalizowanego systemu zarządzania ryzykiem w Banku jest Strategia zarządzania ryzykiem przyjęta przez Zarząd oraz zatwierdzona przez Radę Nadzorczą Banku. Zawiera ona m.in. określony apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowany poziom ryzyka jaki Bank może ponieść.

3.3. Struktura i organizacja zarządzania ryzykiem w Banku

W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organa statutowe Banku, jednostki i komórki organizacyjne oraz pracownicy. W procesie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

Schemat organizacji zarządzania ryzykiem w Banku

W Banku w 2016 r. Zarząd działał w 4 osobowym składzie:

- 1) Prezes Zarządu
- 2) Wiceprezes ds. handlowych
- 3) Członek Zarządu ds. ryzyka
- 4) Członek Zarządu ds. obsługi prawnej

Rada Nadzorcza Banku liczyła 6 członków.

W zakresie art. 435 ust 2 Bank informuje, że:

- 1) Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku nie zajmowali stanowisk dyrektorskich w organach innych podmiotów. Przez stanowisko dyrektorskie należy rozumieć stanowisko zajmowane w organie Banku (odpowiednio Zarządzie albo Radzie Nadzorczej) lub organach innych podmiotów.
- 2) Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem Banku Członków Zarządu powołuje Rada Nadzorcza. Powołanie Prezesa następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego w trybie przewidzianym w ustawie Prawo bankowe. Rada Nadzorcza powołuje członków Zarządu biorąc pod uwagę wyniki oceny wstępnej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydata, zgodnie z *Procedurą dokonywania ocen odpowiedniości członków Zarządu (...)*. Ponadto Rada Nadzorcza dokonuje w okresach rocznych oceny następczej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu oraz Zarządu jako organu kolegialnego. W ramach indywidualnej oceny członka Zarządu Rada Nadzorcza ocenia rzeczywiste jego kwalifikacje oraz reputację, natomiast w ramach oceny kolegialnej Zarządu banku działającego jako organ, Rada

ocenia ostrożne i stabilne zarządzanie bankiem, a także reputację banku, jako pochodną działań członków Zarządu.

Radę Nadzorczą Banku powołuje Zebranie Przedstawicieli na 4-letnią kadencję, biorąc pod uwagę wyniki uprzedniej oceny kandydatów, dokonanej zgodnie z przyjętą w 2014 r. *Procedurą dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej*. Ponadto w oparciu o w/w procedurę corocznie Zebranie Przedstawicieli dokonuje oceny następczej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Rady Nadzorczej oraz Rady jako organu kolegiального.

Zasady oraz procedury rekrutacyjne mające na celu pozyskiwanie do pracy kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach obowiązują wszystkie stanowiska pracy w Banku. Zasady te zostały określone w *Strategii zarządzania zasobami ludzkimi w Banku Spółdzielczym w Skawinie*. W przypadku członków Zarządu proces rekrutacyjny jest dodatkowo rozszerzony o zapisy *Procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Zarządu Banku Spółdzielczego w Skawinie*. Na ocenę odpowiedniości składa się ocena kwalifikacji i reputacji.

- 3) Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.
- 4) Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy w obrębie Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka. (Bank nie jest bankiem istotnym systemowo). W Banku funkcjonuje Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi.
- 5) Przepływ informacji dotyczącej ryzyka kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest sformalizowany i objęty *Instrukcją „System informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Skawinie”* definiującą: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji, oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko. Częstotliwość przekazywania poszczególnych raportów jest zróżnicowana i wynika z przepisów zewnętrznych, rekomendacji nadzorczych oraz bieżących potrzeb Banku. Raporty są opracowywane w okresach miesięcznych, kwartalnych, półrocznych bądź rocznych. W sytuacjach nadzwyczajnych mogą być opracowywane i przedkładane Zarządowi raporty i informacje bieżące.

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

1) **Rada Nadzorcza:**

- 1) dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń Strategii w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem w Banku. W tym celu Zarząd Banku okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzajów ryzyka, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwa jego występowania, skutków i metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka;
- 2) sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność;
- 3) uzyskuje informacje dotyczące efektywności zarządzania ryzykiem poprzez przyjęcie informacji o poziomie ryzyka, wyników testów procedur awaryjnych, wyników przeglądów zarządczych, a także wyników kontroli wewnętrznej i

audytu wewnętrznego, jak również audytów zewnętrznych;

- 4) dokonuje oceny kompetencji Zarządu, zgodnie z odrębnymi regulacjami obowiązującymi w Banku;
 - 5) dokonuje również oceny kwalifikacji (wiedzy i umiejętności) Zarządu w zakresie niezbędnym do realizacji strategii zarządzania ryzykiem.
- 2) **Zarząd Banku** odpowiada za:
- 1) opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem oraz, jeśli to konieczne – dokonania weryfikacji w celu usprawnienia tego systemu;
 - 2) Zarząd Banku zobowiązany jest zapewnić, że system zarządzania ryzykiem jest skuteczny – to znaczy, że proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w sposób poprawny na każdym etapie;
 - 3) Zarząd podejmuje decyzje dotyczące organizacji i działania procesów zarządzania ryzykiem, a także organizacji i działania środowiska wewnętrznego zarządzania ryzykiem, w ramach posiadanych kompetencji. W tym zakresie Zarząd zapewnia zasoby niezbędne do skutecznego zarządzania ryzykiem;
 - 4) Instrukcje i procedury zarządzania ryzykiem, które powinny obejmować pełny zakres działalności Banku;
 - 5) Zarząd dokonuje regularnych przeglądów strategii zarządzania ryzykiem i systemu zarządzania ryzykiem, w tym zasad zarządzania poszczególnymi ryzykami, zgodnie z odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi;
 - 6) W przypadkach, gdy znajdzie taka potrzeba – Zarząd powoduje weryfikację i aktualizację, strategii zarządzania ryzykiem i systemu zarządzania ryzykiem;
 - 7) Okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka, na które narażony jest Bank;
 - 8) Zarząd odpowiada za bezpieczeństwo informacji i systemów informatycznych;
 - 9) Zadania Zarządu w zakresie zarządzania ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwem informacji realizowane są poprzez:
 - a) realizację procesów planowania, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi w zakresie planowania strategicznego dotyczącego bezpieczeństwa informacji i rozwoju systemów informatycznych zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą,
 - b) sporządzeniu projektów odpowiednich planów strategicznych,
 - c) przyjęciu odpowiednich regulacji wewnętrznych,
 - d) wdrożeniu struktury organizacyjnej w zakresie zarządzania systemami informatycznymi i bezpieczeństwa informacji zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą, zapewniającej zapobieganiu konfliktu interesów i odpowiednią efektywność zarządzania ryzykiem i systemami,
 - e) nadzorowanie ich przestrzegania, w tym przyjmowanie bieżących informacji o poziomie ryzyka, wyników testów procedur awaryjnych, wyników przeglądów zarządczych, a także wyników kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego, jak również audytów zewnętrznych,
 - f) podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia ryzyka, w przypadkach jego nadmiernego wzrostu.
- 3) **Zespół do dokonywania niezależnego przeglądu ekspozycji kredytowych i aktualizacji poziomu rezerw** będący organem opiniodawczo-doradczym, którego zadaniem jest przegląd ekspozycji kredytowych w zakresie:
- 1) terminowości spłat kapitału i odsetek;
 - 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów instytucjonalnych

- 3) zgodności przyjętej dokumentacji dotyczącej ustanowienia prawnych zabezpieczeń spłaty kredytów z zapisami umowy kredytowej.
- 4) oraz sporządzanie propozycji klasyfikacji ekspozycji kredytowych.
- 4) **Analityk kredytowy** dokonuje weryfikacji dokumentacji kredytowej pod kątem jej kompletności, poprawności i wiarygodności, weryfikacji oceny zdolności kredytowej oraz proponowanych zabezpieczeń, oceny adekwatności zabezpieczeń, poprawności propozycji decyzji kredytowych oraz monitoringu zabezpieczeń;
- 5) **Stanowisko Wierzytelności Trudnych-** podejmujące czynności przymusowej windykacji oraz współpracę z organami egzekucyjnymi, opracowujące bieżące informacje, analizy i sporządzające sprawozdania zbiorcze z zakresu zarządzania wierzytelnościami trudnymi;
- 6) **Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi** monitoruje realizację wyznaczonych celów i zadań strategicznych, procesów tworzenia zysku oraz przedstawia i monitoruje pozycję Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego. Podstawowe zadania komórki to gromadzenie, przetwarzanie, pomiar i raportowanie odpowiednim organom, komórkom Banku informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka oraz opracowywanie regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami.
- 7) **Stanowisko audytu wewnętrznego** ma za zadanie kontrolę i ocenę sprawności działania systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, obowiązujących w Banku. Stanowisko dostarcza obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania oraz zgodności przeprowadzanych operacji bankowych z wewnętrznymi regulacjami Banku. Zadania Stanowiska kontroli wewnętrznej i audytu mogą zostać zlecone do realizacji przez odpowiednie służby Banku Zrzeszającego.
- 8) **Kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych**, do zadań których należy wykonywanie kontroli funkcjonalnej
- 9) **Pozostali pracownicy Banku** mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

3.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe to ryzyko poniesienia straty finansowej spowodowanej brakiem zdolności klienta do obsługi długu albo odmową wypełnienia zobowiązań wynikających z umowy wobec Banku. Ryzyko kredytowe dotyczy wszystkich aktywów bilansowych, do których Bank ma tytuł prawny oraz pozycji pozabilansowych. Obejmuje ono działalność kredytową oraz działalność na rynku hurtowym (lokaty międzybankowe, dłużne papiery wartościowe itp.).

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego pod względem, jakości i wartości portfela kredytowego, równocześnie cechującego się wysoką dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym, jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych. W celu osiągnięcia długofalowych zamierzeń w zakresie ryzyka kredytowego, w Banku badaniu poddaje się czynniki ryzyka zmian makroekonomicznych.

W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku, jakości aktywów kredytowych,

Bank zarządza:

- 1) ryzykiem kredytowym,
- 2) ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- 3) ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 4) ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku przebiega w następujących etapach:

- 1) identyfikacja czynników ryzyka kredytowego,
- 2) ocena oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka (limity),
- 3) monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka,
- 4) testowanie warunków skrajnych,
- 5) kontrola zarządzania ryzykiem kredytowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym opiera się o obowiązujące przepisy i wewnętrzne regulaminy, instrukcje dotyczące kredytowania, tworzenia rezerw celowych itp. Bank prowadzi ostrożną politykę kredytową, której podstawowymi celami są racjonalne zarządzanie ryzykiem kredytowym i optymalizacja struktury portfela kredytowego pod kątem minimalizacji wskaźnika jego szkodowości, zapewnienia maksymalnej dochodowości i minimalizacji wymogu kapitałowego.

Działania podejmowane przez Bank w zakresie polityki kredytowej i zasad zarządzania ryzykiem kredytowym koncentrowały się na optymalnym zabezpieczeniu Banku przed nadmiernym ryzykiem w stosunku do pojedynczego kredytu jak i łącznego zaangażowania kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczego kredytu polega na:

- 1) Badaniu wiarygodności i zdolności kredytowej przed udzieleniem kredytu oraz prawidłowym zabezpieczeniu ekspozycji kredytowej, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku.
- 2) Ustalaniu limitów na poszczególne produkty i grupy klientów itp.
- 3) Bieżącym monitoringu kredytowym.
- 4) Dokonywaniu okresowych przeglądów ekspozycji kredytowych oraz tworzeniu rezerw celowych.
- 5) Prawidłowym prowadzeniu windykacji i nadzoru nad trudnymi kredytami.
- 6) Kontroli procesu kredytowego w odniesieniu do transakcji zawartych z danym kredytobiorcą.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego przeprowadzane jest za pomocą:

- 1) Dywersyfikacji ryzyka (limity koncentracji).
- 2) Monitorowania ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka.
- 3) Przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych polegających w szczególności na:
 - a) Organizacji bezpiecznych systemów podejmowania decyzji kredytowych.
 - b) Prawidłowym przepływie informacji.
 - c) Odpowiednim doborze i szkoleniu kadr.
 - d) Nadzorze nad działalnością kredytową.

Bank posiada ustalony apetyt na ryzyko oraz limity wewnętrzne ograniczające ryzyko kredytowe.

W Banku dokonuje się pomiaru i oceny ryzyka portfela kredytowego w cyklach kwartalnych, na podstawie raportów sporządzonych przez Sekcję zarządzania ryzykami bankowymi.

Raporty są prezentowane Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku. Raportowaniu podlega struktura podmiotowa i rodzajowa obligata kredytowego, zobowiązania pozabilansowe udzielone, należności przeterminowane i zagrożone, wysokość utworzonych rezerw, zapadalność ekspozycji kredytowych, indywidualnie istotne ekspozycje kredytowe, portfel kredytowy pod kątem koncentracji, portfel ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, portfel detalicznych ekspozycji kredytowych, poziom i wykorzystanie obowiązujących limitów ograniczających ryzyko kredytowe. Raporty w zakresie testowania warunków skrajnych sporządzane są w okresach półrocznych.

3.4.1. Ryzyko koncentracji

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jaki i całego portfela aktywów. Dla monitorowania ryzyka nadmiernych koncentracji, działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o ograniczenia wynikające z przepisów zewnętrznych oraz wewnętrznych Banku. Bank posiada wewnętrzne limity ograniczające ryzyko koncentracji w odniesieniu do grup klientów, branż, produktów i zabezpieczeń. W przypadku wykorzystania limitu na poziomie ustalonym przez Bank, podejmowane są działania w celu ograniczania poziomu koncentracji zaangażowań.

Proces zarządzania w Banku ryzykiem koncentracji został opisany w „Polityce zarządzania ryzykiem koncentracji w Banku Spółdzielczym w Skawinie”, przyjętej uchwałą Zarządu z dnia 30.12.2016 r., zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą już w roku 2017, która została opracowana z uwzględnieniem wymagań nowej Rekomendacji C Komisji Nadzoru Finansowego.

3.4.2. Ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie

Zasady i przebieg procesu zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie zostały określone w wewnętrznych regulacjach Banku, które powstały z uwzględnieniem zaleceń Rekomendacji S, opracowanej przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Podstawowym celem Polityki jest zapewnienie bezpiecznej i efektywnej działalności Banku w obszarze ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w długoterminowej perspektywie, z uwzględnieniem różnic wynikających z charakterystyki finansowanego podmiotu oraz charakterystyki nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia.

Bank monitoruje zmiany zachodzące na rynku nieruchomości i ograniczenia prawno-ekonomiczne, mogące mieć wpływ na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku z nieruchomości, stanowiących przedmiot zabezpieczenia ekspozycji kredytowych oraz dokonuje przeglądu wartości przyjętych zabezpieczeń, przy uwzględnieniu posiadanego doświadczenia oraz w oparciu o informacje z baz danych.

Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi monitoruje ryzyko kredytowe na jakie jest narażony w związku z zaangażowaniem w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie, określa poziom tego ryzyka i dokonuje jego analizy w celu weryfikacji poziomu ryzyka oraz przedkłada Zarządowi Banku raporty w tym zakresie.

Raportowanie w Banku obejmuje:

- 1) jakość ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (np. wielkość opóźnień oraz poziom migracji między klasami opóźnień, w tym według grup klientów, czasu udzielenia zaangażowania (ang.: vintage),
- 2) poziom i adekwatność odpisów (rezerw),
- 3) wykorzystanie i przestrzeganie przyjętych limitów,
- 4) przebieg procesu akceptacji, skalę odstępstw (przełamań),
- 5) kwoty nieodzyskane (straty kredytowe),
- 6) wyniki działania i skuteczność narzędzi wspierających ocenę zdolności kredytowej,
- 7) wyniki procesu monitorowania ekspozycji i dochodzenia roszczeń (w tym określenie zaawansowania procesów),
- 8) zaawansowanie procesu ustanawiania zabezpieczeń,
- 9) poziom pokrycia ekspozycji zabezpieczeniami (w szczególności hipotecznymi),
- 10) wartości odzysku z zabezpieczeń (w tym z poszczególnych scenariuszy dochodzenia należności, np. egzekucji komorniczej, uzgodnionej sprzedaży nieruchomości przez kredytobiorcę).

Sekcja Zarządzania Ryzykami Bankowymi sporządza raporty w okresach kwartalnych z wyjątkiem informacji, o których mowa w pkt. 5-7 i 10 które uwzględniane są w raportach półrocznych.

Na podstawie wyników analizy i opinii, Zarząd Banku może podjąć decyzję o ograniczeniu udzielania kredytów zabezpieczonych hipotecznie.

Rada Nadzorcza otrzymuje raporty na temat ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w cyklach kwartalnych. Okresowo, nie rzadziej niż raz w roku otrzymuje sprawozdanie z realizacji Polityki ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

3.4.3. Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych

Zasady i przebieg procesu zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych zostały określone w wewnętrznych regulacjach Banku, które powstały z uwzględnieniem zaleceń Rekomendacji T, opracowanej przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Podstawowym celem Polityki jest zapewnienie bezpiecznej i efektywnej działalności Banku w obszarze detalicznych ekspozycji kredytowych w długoterminowej perspektywie, z uwzględnieniem wrażliwości na zmiany warunków otoczenia oraz oddziaływania na poziom ryzyka tych ekspozycji, poprzez właściwy dobór klientów.

Bank monitoruje ryzyko kredytowe, na jakie jest narażony w związku z zaangażowaniem w detaliczne ekspozycje kredytowe, określa poziom tego ryzyka oraz dokonuje jego analizy w celu weryfikacji poziomu ryzyka.

Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi w okresach kwartalnych monitoruje i analizuje:

- 1) Jakość detalicznych ekspozycji kredytowych (np. wielkość opóźnień oraz poziom migracji pomiędzy klasami opóźnień, w tym według grup klientów, czasu udzielenia zaangażowania)
- 2) poziom i adekwatność odpisów (rezerw);
- 3) wykorzystanie i przestrzeganie przyjętych limitów;
- 4) kwoty nieodzyskane (straty kredytowe);
- 5) odsetek wniosków zaakceptowanych, odrzuconych, przełamanych, z podziałem na segmenty klientów, powody odrzucenia, sposoby dystrybucji, cechy produktu itp.

- 6) wyniki działania i skuteczności modelu oceny zdolności kredytowej wykorzystywanego przez Bank;
- 7) wyniki procesu monitorowania i dochodzenia roszczeń z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych;
- 8) wartości odzysku z zabezpieczeń.

W oparciu o wyniki analiz, o których mowa powyżej Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi w okresach kwartalnych sporządza raporty dotyczące poziomu ryzyka, które przedkładane są Zarządowi Banku.

Na podstawie wyników analizy i opinii, Zarząd Banku może podjąć decyzję o ograniczeniu udzielania kredytów detalicznych.

Rada Nadzorcza otrzymuje raporty na temat ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych, w okresach kwartalnych. Okresowo raz na pół roku otrzymuje sprawozdanie z realizacji Polityki detalicznych ekspozycji kredytowych.

3.4.4. Polityka stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka

W celu prawidłowego zabezpieczenia wierzytelności Bank przestrzega następujących zasad:

- 1) rozpatrując wnioskowaną transakcję kredytową należy pamiętać, że podstawowym źródłem spłaty wierzytelności Banku są dochody dłużnika, dlatego nawet fakt przyjęcia zabezpieczenia o jak najwyższej jakości nie wyłącza konieczności sporządzenia szczegółowej analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zgodnie z wewnętrznymi procedurami Banku;
- 2) ostateczne wymogi dotyczące zabezpieczenia transakcji kredytowej należy określić dopiero po dokonaniu oceny zdolności kredytowej klienta i oszacowaniu związanego z nią ryzyka kredytowego Banku;
- 3) należy dążyć do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości, stanowiącego skuteczną ochronę przez cały okres kredytowania, którego jakość należy oceniać według płynności przedmiotu zabezpieczenia, jego aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom odpisów oraz możliwości zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego;
- 4) należy unikać zawierania transakcji kredytowych nie w pełni zabezpieczonych;
- 5) należy skorelować formę zabezpieczenia z okresem spłaty transakcji kredytowej tak, aby krótkoterminowe transakcje kredytowe były zabezpieczane szybko ustanawianymi i elastycznymi zabezpieczeniami, tj.: cesja, poręczenie, blokada czy kaucja w rozumieniu art. 102 Prawa bankowego, a średnio- i długoterminowe zabezpieczeniami typu hipoteka lub zastaw rejestrowy, ustanawianymi na bardziej stabilnych aktywach;
- 6) należy łączyć zabezpieczenia osobiste z rzeczowymi, w szczególności w przypadku klientów prowadzących działalność gospodarczą jako „osoba fizyczna” lub spółki osobowe prawa handlowego oraz w przypadku spółek kapitałowych prawa handlowego posiadających majątek, którego wartość jest nieadekwatna do wysokości i ryzyka związanego z transakcją kredytową;
- 7) nie należy zabezpieczać się na:

- a) rzeczach ruchomych o krótkim terminie przydatności, trudno zbywalnych, o trudnej do określenia wartości, trudnych do przechowywania lub wyłączonych spod egzekucji (np. narzędzi służących do wykonywania zawodu, pracy osobistej, niezbędnego wyposażenia gospodarstwa domowego),
 - b) nieruchomościach stanowiących budynki tzw. użyteczności publicznej (np. szkoły, przedszkola, szpitale, kościoły itp.) oraz obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, za wyjątkiem lokali mieszkalnych oraz użytkowych,
 - c) prawach majątkowych trudno zbywalnych i o trudnych do określenia wartościach;
- 8) nie należy ustanawiać zabezpieczenia rzeczowego wyłącznie na podstawie dokumentów i oświadczeń dłużnika, o ile regulacje wewnętrzne Banku nie stanowią inaczej, a wszelkie wątpliwości w zakresie zgodności danych zawartych w dokumentach zabezpieczenia rzeczowego ze stanem rzeczywistym, należy wyjaśnić w toku bezpośredniej kontroli w miejscu zamieszkania lub siedziby klienta bądź w innym miejscu, gdzie dane składniki majątku się znajdują;
- 9) nieruchomość mająca być przedmiotem zabezpieczenia:
- a) powinna być wyceniona przez niezależnego rzeczoznawcę, według wartości rynkowej w podejściu porównawczym, a gdy istnieją przesłanki wskazujące na to, że od daty sporządzenia wyceny wartość ta mogła się istotnie obniżyć, musi nastąpić aktualizacja wyceny przez niezależnego rzeczoznawcę. Bank w odrębnych regulacjach wewnętrznych, dotyczących ustanawiania zabezpieczeń, określa przypadki, w których dopuszcza odstąpienie od wymogu wyceny wartości nieruchomości przez biegłego rzeczoznawcę.
 - b) wartość nieruchomości wynikającą z wyceny niezależnego rzeczoznawcy należy zweryfikować z informacjami uzyskanymi z Systemu AMRON oraz z innych źródeł informacji, wskazanych w regulacjach wewnętrznych Banku,
 - c) powinna być odpowiednio ubezpieczona od szkód;
- 10) hipoteki na nieruchomościach zabezpieczające wiarygodności Banku należy ustanawiać na pierwszym miejscu lub przynajmniej w pierwszej połowie wartości nieruchomości.

Bank w zależności od produktu kredytowego może stosować następujące rodzaje zabezpieczenia:

- 1) weksel in blanco;
- 2) depozyt bankowy;
- 3) kaucja pieniężna;
- 4) blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym;
- 5) pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym;
- 6) poręczenie według prawa cywilnego;
- 7) poręczenie wekslowe;
- 8) gwarancja;
- 10) cesja praw z umów ubezpieczenia;
- 11) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku/przeniesienie własności;

- 12) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości/ przeniesienie własności;
- 13) zastaw rejestrowy;
- 14) zastaw zwykły;
- 15) hipoteka;
- 16) hipoteka przymusowa;
- 17) oświadczenie o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego;
- 18) przystąpienie do długu;
- 19) przejęcie długu;
- 20) ubezpieczenie kredytu;

Przyjmuje się wyłącznie zabezpieczenia, których termin rozliczenia względem zabezpieczanej ekspozycji jest taki sam lub dłuższy niż termin tej ekspozycji.

Wartość przyjmowanego przez Bank zabezpieczenia uzależniona jest od:

- 1) oceny zdolności kredytowej wnioskodawcy w przypadku kredytowania osób fizycznych;
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw w przypadku kredytowania działalności gospodarczej

W przypadku zabezpieczenia wierzytelności w formie przeniesienia na Bank przez dłużnika lub osobę trzecią, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją prawa własności rzeczy ruchomej stanowiącej środek trwałe (przewłaszczenie rzeczy ruchomej) lub ustanowienia zastawu rejestrowego na rzeczy ruchomej stanowiącej środek trwałe do ustalenia wartości zabezpieczenia należy przyjąć aktualną wartość przedmiotu przewłaszczenia/zastawu, przy czym podstawę wyliczenia tej wartości stanowi:

- 1) wartość określona w aktualnej wycenie niezależnego rzeczoznawcy majątkowego, w przypadku zastawu rejestrowego, zweryfikowana aktualną polisą ubezpieczeniową i cenami rynkowymi, lub
- 2) wartość określona na innej podstawie niż wycena rzeczoznawcy, w przypadkach gdy:
 - a) rzeczy ruchome występują w obrocie rynkowym – ich wartość można przyjąć na podstawie aktualnej polisy ubezpieczeniowej po jej zweryfikowaniu z cenami rynkowymi komisowymi, lub udokumentowanej ceny rynkowej,
 - b) rzeczy ruchome są nowe, zakupione i dostarczone nabywcy – wartość ich może być ustalona według faktury zakupu, po jej zweryfikowaniu z aktualną polisą ubezpieczeniową. Za rzecz nową uznaje się rzecz zakupioną do 6 miesięcy od daty złożenia wniosku kredytowego.

W przypadku zabezpieczenia wierzytelności w formie przeniesienia na Bank przez dłużnika lub osobę trzecią, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją prawa własności rzeczy ruchomej stanowiącej środek obrotowy (przewłaszczenie rzeczy ruchomej) lub ustanowienia zastawu rejestrowego na rzeczy ruchomej stanowiącej środek obrotowy- do ustalenia wartości zabezpieczenia w przypadku braku wyceny niezależnego rzeczoznawcy należy przyjąć aktualną wartość przedmiotu przewłaszczenia/zastawu, przy czym podstawę wyliczenia tej wartości stanowi:

- 1) aktualna wartość rzeczy ustalona na podstawie ceny zakupu lub technicznego kosztu wytworzenia, po jej zweryfikowaniu z cenami rynkowymi,
- 2) wartość rzeczy określona w aktualnej polisie ubezpieczeniowej po jej zweryfikowaniu z cenami rynkowymi, lub udokumentowana cena rynkowa;

W przypadku zabezpieczenia wierzytelności przez ustanowienie hipoteki na nieruchomości - wartość zabezpieczenia ustalana jest na podstawie:

- 1) wysokości wpisanej hipoteki, jeżeli wysokość hipoteki nie zabezpiecza 100% kwoty wierzytelności, przy czym uwzględniona wysokość wpisanej hipoteki nie może być wyższa niż wartość rynkowa nieruchomości,
- 2) wartości rynkowej nieruchomości, ustalonej w oparciu o:
 - a) aktualną wycenę nieruchomości dokonaną przez niezależnego rzeczoznawcę, pomniejszoną o powstałe wcześniej obciążenia i opróżnione miejsca hipoteczne w granicach wygasłej hipoteki do których właściciel nieruchomości posiada prawo rozporządzania, (jeżeli nie uwzględnia tego wycena rzeczoznawcy) przy czym:
 - jeżeli obciążenia dotyczą wpisanych przed 20.02.2011 r. hipotek zwykłych spłaconych wierzytelności, Bank dopuszcza możliwość nieuwzględniania ich w wyliczeniu wartości nieruchomości, pod warunkiem otrzymania pisemnej zgody wierzyciela na wykreślenie tych wpisów oraz zobowiązania dłużnika do złożenia opłaconego wniosku do Sądu o ich wykreślenie, w terminie możliwym do wykonania,
 - jeżeli obciążenia dotyczą wpisanych przed 20.02.2011 r. hipotek zwykłych i/lub kaucyjnych na rzecz Banku, dopuszcza się pomniejszenie wartości nieruchomości o kwotę zaangażowania Banku z tytułu zabezpieczonych hipoteką wierzytelności,
 - b) cenę wykazaną w umowie sprzedaży sporządzonej w formie aktu notarialnego, w przypadku nowego lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego wybudowanego przez dewelopera lub spółdzielnię mieszkaniową,
 - c) jeżeli kwota zabezpieczanej wierzytelności nie przekracza 150.000 zł dopuszczalne jest również ustalenie wartości nieruchomości na podstawie:
 - aktualnej polisy ubezpieczeniowej nieruchomości, lub
 - danych z GUS - w przypadku gruntów rolnych, lub
 - cen rynkowych lub danych z GUS lub aktu zakupu – w przypadku działek niezabudowanych;

Bank może również odstąpić od wymogu sporządzenia wyceny przez biegłego rzeczoznawcę w przypadku, gdy szacowana przez Bank wartość nieruchomości kilkakrotnie przekracza wnioskowaną kwotę kredytu.

Jeżeli zabezpieczenie wierzytelności Banku stanowi poręczenie według prawa cywilnego lub poręczenie wekslowe osoby fizycznej:

- 1) kwotę poręczanego zobowiązania, pod warunkiem jednak, że sytuacja finansowa poręczyciela jest co najmniej tak dobra, jak sytuacja finansowa wnioskodawcy, a w szczególności dochody poręczyciela kształtują się na poziomie zbliżonym do dochodów wnioskodawcy. Bank dokonuje w tym celu oceny zdolności kredytowej poręczyciela według kryteriów obowiązujących przy udzielaniu przez Bank kredytów,

- 2) jeżeli poręczyciel nie spełnia wymogów określonych w pkt 1, do ustalenia wartości zabezpieczenia przyjmuje się taką kwotę, jaką przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej poręczyciela, mógłby on uzyskać w Banku jako kredytobiorca, w przypadku ubiegania się o kredyt gotówkowy dla osób fizycznych;

Jeżeli zabezpieczenie wierzytelności Banku stanowi poręczenie według prawa cywilnego lub poręczenie wekslowe podmiotu (o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej, posiadającego zdolność kredytową) - do ustalenia wartości zabezpieczenia można przyjąć kwotę poręczanego zobowiązania, jeżeli łączna kwota poręczenia udzielonego przez poręczyciela jednemu dłużnikowi nie przekroczy 15% aktywów netto poręczyciela, pomniejszonych o należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni;

Jeżeli zabezpieczenie wierzytelności Banku stanowi przelew wierzytelności z kontraktu/umowy – do ustalenia wartości zabezpieczenia należy przyjąć wartości netto towarów lub usług, bez podatku VAT, uwzględniając indywidualne warunki umowy/kontraktu, w tym:

- 3) terminy płatności,
- 2) tryb zgłaszania i załatwiania reklamacji,
- 3) terminy wypowiedzenia,
- 4) zabezpieczenie realizacji umowy/kontraktu.

Przed udzieleniem kredytu pracownik Banku ma obowiązek dokonania oceny zabezpieczeń rzeczowych kredytu w czasie inspekcji, o ile procedury szczegółowe nie stanowią inaczej.

W przypadku powzięcia wątpliwości, co do wartości proponowanego zabezpieczenia, Bank powinien zlecić dokonanie wyceny przez niezależnego rzeczoznawcę na koszt Kredytobiorcy.

W przypadku zastawu rejestrowego, zabezpieczającego kilka wierzytelności Banku, Bank ustala aktualną wartość zabezpieczenia według obowiązujących zasad, pomniejszając ją o powstałe wcześniej obciążenia wynikające z wcześniejszych wpisów zastawów rejestrowych, przy czym:

- 1) jeżeli obciążenia dotyczą wpisanych zastawów rejestrowych spleconych wierzytelności, Bank dopuszcza możliwość nieuwzględniania ich w wyliczeniu wartości przedmiotu zabezpieczenia, pod warunkiem otrzymania pisemnej zgody wierzyciela na wykreślenie tych wpisów oraz zobowiązania dłużnika do złożenia opłaconego wniosku do Sądu o ich wykreślenie, w terminie możliwym do wykonania;
- 2) jeżeli obciążenia dotyczą wpisanych zastawów na rzecz Banku, dopuszcza się pomniejszenie wartości przedmiotu zabezpieczenia o kwotę zaangażowania Banku z tytułu zabezpieczonych zastawem rejestrowym wierzytelności.

Ustanawiane zabezpieczenia muszą korespondować z poziomem ryzyka, związanego z ekspozycją kredytową. W celu zmniejszenia ekspozycji Banku na ryzyko kredytowe, przy ustanawianiu prawnego zabezpieczenia należy stosować zasadę dywersyfikacji, zarówno w zakresie zabezpieczeń rzeczowych, jak i osobistych.

Oceniając przedmiot zabezpieczenia należy uwzględniać wartość zabezpieczenia możliwą do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, biorąc pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne oraz inne mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się Banku. Wymogi, jakie powinno spełniać zabezpieczenie są zapisane w wewnętrznych procedurach Banku.

3.5. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikające z nieodpowiednich lub zawodnych procedur wewnętrznych, błędów ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując także ryzyko prawne.

W kontekście ryzyka operacyjnego nie należy jednak zapominać o możliwości utraty reputacji na skutek zdarzeń ryzyka operacyjnego, w szczególności w obszarze ryzyka prawnego, co w konsekwencji może skutkować niepowodzeniem realizacji strategii biznesowej Banku.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym jest ograniczenie możliwości wystąpienia nieoczekiwanych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego poprzez wdrożenie skutecznego i adekwatnego do aktualnego profilu ryzyka procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym a także poprzez wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i kontroli wewnętrznej.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym odbywa się według następujących etapów:

- 1) Identyfikacja i analiza zagrożeń;
- 2) Ocena ryzyka;
- 3) Analiza dostępnych środków ograniczania ryzyka;
- 4) Wybór środków ograniczania ryzyka;
- 5) Akceptowanie poziomu ryzyka;
- 6) Wdrożenie wybranych środków ograniczania ryzyka;
- 7) Monitorowanie ryzyka i raportowanie;
- 8) Kontrola wewnętrzna .

W celu ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem operacyjnym Bank Spółdzielczy w Skawinie opracował wewnętrzne regulacje w tym zakresie.

Ryzyko operacyjne obejmuje wszystkie istotne obszary działalności Banku w tym produkty procesy i systemy. Uwzględnia także czynniki wewnętrzne takie jak struktura organizacyjna, specyfika działalności, użytkowane systemy informatyczne, specyfikę klientów, skargi klientów, jakość kadr i czynniki zewnętrzne tj. otoczenie, w którym Bank działa.

W celu ograniczania ryzyka operacyjnego w Banku rejestruje się zdarzenia (wewnętrzne i zewnętrzne), analizuje straty i podejmuje działania zmierzające do ograniczania skutków zdarzeń. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku jest wspierany przez system informatyczny OperNet firmy SoftNet Sp. z. o.o.

W celu pomiaru i ograniczania stopnia zagrożenia Banku ryzykiem operacyjnym, wyznacza się wartości progowe dla kluczowych wskaźników ryzyka KRI, limity strat dla klas zdarzeń operacyjnych.

Ewidencjonowane są straty operacyjne brutto, tj. nieuwzględniające pomniejszeń o wartości odzyskane bezpośrednio oraz z tytułu mechanizmu transferu ryzyka. W 2016r. Bank odnotował następujące straty brutto:

Rodzaj zdarzenia	Kategoria	Koszty brutto (w tys. zł)	% BIA
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	0	0
Zasady dotyczące zatrudnienia	Stosunki pracownicze	12	1,08
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	0	0
Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	3	0,27
Suma		15	1,35

W 2016 r. wszystkie straty brutto stanowiły 1,35% wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne. Zarejestrowane zdarzenia operacyjne przez Bank generowały ryzyko na poziomie akceptowalnym w związku z czym nie powodowały konieczności podejmowania dodatkowych środków ochrony ani dodatkowych działań monitorujących ponad m.in: sprawowanie kontroli wewnętrznej funkcjonalnej, stosowanie limitów w zakresie podejmowania decyzji, monitorowanie zdarzeń operacyjnych, gromadzenie informacji dotyczących ryzyka i ich okresowa analiza, okresowe raportowanie na temat poziomu ryzyka i obszarów szczególnie narażonych na ryzyko.

Bank posiada w ramach działań zabezpieczających:

- 1) Plan zachowania ciągłości działania służący zapewnieniu bezawaryjnego działania krytycznych funkcji biznesowych;
- 2) Plany awaryjne zachowania ciągłości działania poszczególnych placówek w sytuacji kryzysowej.

Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi raportuje w zakresie ryzyka operacyjnego do Zarządu Banku w okresach kwartalnych. Podstawę do raportowania stanowią dane uzyskane w procesie identyfikacji i oceny ryzyka oraz pomiaru, limitowania, monitorowania i testowania. Rada Nadzorcza otrzymuje informacje o poziomie ryzyka operacyjnego Banku w cyklach kwartalnych.

Raportowanie w zakresie ryzyka operacyjnego obejmuje m.in.:

- 1) rodzaj i ilość zdarzeń operacyjnych (w tym zewnętrznych),
- 2) zdarzenia operacyjne według macierzy Bazylejskiej (rodzaj i linia biznesowa)
- 3) mapę ryzyka
- 4) poziom ryzyka oraz opis zdarzeń generujących duże ryzyko
- 5) informacje w zakresie kosztów
- 6) analiza i poziom KRI,
- 7) analiza i poziom wykorzystania limitów wewnętrznych,

- 8) informacje w zakresie kadr, awarii, przestojów systemów informatycznych oraz bezpieczeństwa systemów i bankowości elektronicznej
- 9) powierzanie czynności na zewnątrz- w okresach półrocznych.

3.6. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności to zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, powodujące konieczność poniesienia nieakceptowalnych strat.

Płynność rozpatrywana jest w następujących horyzontach czasowych uwzględniających specyfikę działalności Banku:

- 1) płynność śróddzienna- zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie najbliższego dnia,
- 2) płynność bieżąca – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie do 7 dni,
- 3) płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie do 1 miesiąca,
- 4) płynność średnioterminowa – zapewnienie wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie od 1 miesiąca do 12 miesięcy,
- 5) płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym powyżej 12 miesięcy.

Celem strategicznym Banku w zakresie zarządzania płynnością jest zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej poprzez utrzymywanie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów mające na celu osiągnięcie założonej rentowności / stałego i rosnącego wyniku finansowego oraz zapewnienie zdolności do terminowego wywiązania się z bieżących i przyszłych zobowiązań.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) utrzymanie dotychczasowej struktury pasywów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych;
- 2) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności i wskaźnika LCR, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- 3) utrzymanie nadwyżki płynności złożonej z wolnych od obciążeń wysokiej jakości aktywów umożliwiającej przetrwanie różnorodnych zdarzeń kryzysowych;
- 4) zapewnienie stabilnych, zdywersyfikowanych źródeł finansowania o odpowiedniej jakości;
- 5) optymalne zarządzanie środkami płynnymi, w tym nadwyżkami środków finansowych.
- 6) identyfikację zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności i w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązującej w Banku Instrukcji Plan awaryjny utrzymania płynności w Banku Spółdzielczym w Skawinie.

W celu ograniczania ryzyka utraty płynności opracowano pisemną *Instrukcję zarządzania płynnością w Banku Spółdzielczym w Skawinie*, *Politykę zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Skawinie* oraz *Plan awaryjny utrzymania płynności w Banku Spółdzielczym w Skawinie*.

3.7. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności jest to ryzyko rozumiane jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności jest stałe dążenie do minimalizowania skutków nieprzestrzegania zewnętrznych i wewnętrznych regulacji prawnych, poprzez stałe aktualizowanie/dostosowywanie procedur bankowych, wsparcie informatyczne, szkolenia i kontrolę ich przestrzegania.

W celu zapewnienia realizacji przepisów prawa, regulacji i zaleceń nadzorczych, a także standardów rynkowych Bank przyjął Politykę zgodności Banku Spółdzielczego w Skawinie.

Podstawowym zadaniem związanym z realizacją Polityki jest uzyskanie stanu, w którym wszelkie działania Banku, jego organów i pracowników są w maksymalnym stopniu zgodne z przyjętymi przepisami prawnymi (zapobieganie ryzyku prawnemu), regulacjami wewnętrznymi, a także standardami rynkowymi.

Organizacja zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje dwa poziomy:

- 1) **poziom strategiczny** – obejmujący działania Zarządu i Rady Nadzorczej zmierzające do ustanowienia norm, polityk, przepisów wewnętrznych Banku, a także ustanowienie i monitorowanie skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego, komórki ds. zgodności, a także innych komórek lub funkcji, których zadaniem jest działanie na rzecz zapewniania zgodności (np. Administrator Bezpieczeństwa Informacji, Koordynator Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu),
- 2) **poziom operacyjny i taktyczny** – polegający na ustanowieniu i funkcjonowaniu trzech linii obrony przez ryzykiem.

W celu zapobiegania nadmiernemu wzrostowi ryzyka braku zgodności Bank wdraża odpowiednią organizację zarządzania ryzykiem obejmującą:

- 1) jasną strukturę organizacyjną z dobrze określonymi, przejrzystymi i spójnymi zakresami odpowiedzialności. Zatwierdzona struktura organizacyjna powinna zapewniać unikanie konfliktów interesów, w tym konfliktów związanych z powiązaniem personalnymi;
- 2) procedury służące identyfikacji ryzyka braku zgodności, na które Bank jest lub może być narażony,
- 3) procedury zarządzania tym ryzykiem, jego monitorowania i raportowania
- 4) odpowiednie mechanizmy kontroli wewnętrznej obejmujące procedury, które powinny być zgodne z zasadami należytego i skutecznego zarządzania ryzykiem, a także są zgodne z zasadą proporcjonalności.

Działania służące realizacji Polityki, zgodne z zasadami ładu organizacyjnego polegają na:

- 1) formalizacji i realizacji procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku zaakceptowanymi przez Zarząd i zgodnymi z zapisami niniejszej Polityki,
- 2) tworzeniu i podtrzymaniu odpowiedniego środowiska zarządzania ryzykiem.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności realizowany w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację – na podstawie informacji wewnętrznych i zewnętrznych, np. baz danych o zmianach aktów prawnych, informacji otrzymywanych od Banku Zrzeszającego, rejestrów wewnętrznych Banku, zgłoszonych informacji o naruszaniu przepisów – pozwalającą na wstępne zlokalizowanie obszarów ryzyka, które następnie zostaną poddane ocenie,
- 2) ocenę ryzyka - pomiar lub szacowanie, analizę ryzyka,
- 3) kontrolę ryzyka - czyli stosowanie środków/mechanizmów kontrolnych oraz środków/mechanizmów ograniczających ryzyko,
 - 2) monitorowanie ryzyka,
 - 3) raportowanie na temat ryzyka.

Wyznaczenie profilu ryzyka braku zgodności Banku opiera się na analizie danych dotyczących strat finansowych oraz niefinansowych z tytułu ryzyka braku zgodności.

Profil (pomiar) ryzyka braku zgodności Banku wyznaczany jest w oparciu o dane dotyczące następujących grup kosztów, ponoszonych przez Bank:

- 1) odsetki karne,
- 2) zapłacone kary umowne,
- 3) zapłacone odszkodowania,
- 4) koszty windykacji, spowodowane nieprzestrzeganiem przepisów wewnętrznych i zewnętrznych Banku.
- 5) koszty procesów i pozwów sądowych wynikających z nieprzestrzegania regulacji prawnych i zachowań nieetycznych.

Raportowanie w sprawie ryzyka braku zgodności odbywa się w cyklach kwartalnych. Odbiorcami raportów są Zarząd i Rada Nadzorcza.

Raporty o których mowa powyżej zawierają:

- 1) Opis profilu ryzyka.
- 2) Analizę i ocenę skali występowania czynników ryzyka.
- 3) Wnioski.
- 4) Propozycje podjęcia działań w celu ograniczenia ryzyka braku zgodności

Za opracowanie raportów odpowiedzialna jest Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi.

3.8. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko negatywnego wpływu zmian stopy procentowej na aktualny i przyszły wynik finansowy Banku oraz jego kapitał, wynikające z wrażliwości stawek oprocentowania aktywów i pasywów Banku na zmianę rynkowych stóp procentowych, którego źródłem są:

- 1) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania, wynikające z niedopasowania wielkości przeszacowywanych w danym czasie aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych. Ryzyko to wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, w szczególności odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnych zmian w strukturze przeszacowania pozycji w bilansie powodującym zmiany w wyniku finansowym Banku z tytułu odsetek,
- 2) ryzyko opcji klienta, wynikające z opcji klienta wpisanych w produkty bankowe, które mogą być zrealizowane w następstwie zmian stóp procentowych, np.: prawo do wcześniejszej spłaty kredytu, prawo do wycofania depozytów wcześniej niż to wynika z umowy,

- 3) ryzyko bazowe, wynikające z niedoskonałego powiązania (korelacji) stawek bazowych (rynkowych i podstawowych NBP) w oparciu, o które wyznaczane jest oprocentowanie produktów/instrumentów generujących przychody / koszty odsetkowe, w przypadku gdy ich przeszacowanie następuje w tych samych okresach,
- 4) ryzyko krzywej dochodowości, polegające na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi danego rynku lub indeksu odnoszącymi się do różnych terminów przeszacowania (w szczególności powyżej 1 roku), które może przyczynić się do nasilenia efektu niedopasowania terminów przeszacowania,

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest maksymalizacja marży odsetkowej w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych oraz ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru.

Proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Skawinie wspierany jest przez Departament Ryzyka Finansowego Banku BPS S.A na podstawie zawartej umowy w tym zakresie.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej metodą luki poprzez sporządzanie:

- 1) Raportu luki terminów przeszacowania stopy procentowej, umożliwiającego określenie wielkości i charakteru niedopasowania (luki) pozycji aktywów i pasywów Banku wrażliwych na zmianę stopy procentowej w poszczególnych terminach przeszacowania,
- 2) Raportu luki ryzyka bazowego, umożliwiającego określenie wielkości i charakteru niedopasowania (luki) pozycji aktywów i pasywów wrażliwych w poszczególnych terminach przeszacowania w podziale na poszczególne stawki bazowe, od których uzależnione jest oprocentowanie produktów/instrumentów finansowych,
- 3) Analizy profilu ryzyka stopy procentowej Banku umożliwiającej określenie stopnia wrażliwości oprocentowania aktywów/pasywów wrażliwych Banku na zmiany stóp podstawowych NBP i stóp rynku międzybankowego,
- 4) Symulacji wpływu zmian stóp podstawowych NBP i stóp rynku międzybankowego na wynik odsetkowy Banku przy określonej strukturze aktywów i pasywów wrażliwych,
- 5) Analizy testów warunków skrajnych przy określonej strukturze aktywów i pasywów wrażliwych

W ramach analizy profilu ryzyka prowadzi się badanie elastyczności stóp procentowych, poprzez:

- 1) szacowanie współczynników elastyczności aktywów i pasywów Banku,
- 2) analizę sytuacji stresowych do oceny potencjalnego ryzyka w wyniku nagłych, znaczących zmian stóp procentowych przy jednoczesnych zmianach wartości współczynników elastyczności aktywów i pasywów Banku.

Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi przedkłada Zarządowi Banku:

- 1) raporty ekspozycji na ryzyko stopy procentowej zawierające w szczególności:
 - a) miesięczną analizę luki oraz kwartalną analizę elastyczności stóp procentowych – za dany okres wraz z wnioskami dotyczącymi bieżących działań, zmierzających do utrzymania właściwego poziomu ryzyka stopy procentowej,
 - b) wykorzystanie obowiązujących limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej,

- 2) informację o kształtowaniu się oprocentowania aktywów i pasywów wrażliwych Banku,
- 3) informację zawierającą prognozę zmiany rynkowych stóp procentowych i stóp podstawowych NBP wraz z prognozą zmiany rozpiętości odsetkowej,
- 4) projekt zasad polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej na każdy rok kalendarzowy,
- 5) propozycje procedur dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej i ich nowelizacje,
- 6) propozycje limitów zapewniających właściwy, akceptowany poziom ryzyka stopy procentowej

Informacje, o których mowa powyżej przygotowuje Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi z wykorzystaniem analiz i propozycji procedur i limitów wykonywanych przez Bank BPS S.A. w ramach Umowy.

Zarządu Banku otrzymuje raporty w zakresie ryzyka stopy procentowej w okresach miesięcznych. Rada Nadzorcza otrzymuje informację o poziomie ryzyka w cyklach kwartalnych.

W celu ograniczania poziomu ryzyka Zarząd Banku zatwierdza limity wewnętrzne wyznaczające dopuszczalny poziom ekspozycji na ryzyko stopy procentowej z uwzględnieniem apetytu na ryzyko zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą Banku.

W zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej obowiązuje *Instrukcja zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Skawinie* oraz *Polityka zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Skawinie*.

3.9. Ryzyko wyniku finansowego

Ryzyko wyniku finansowego to ryzyko wynikające z niewłaściwej dywersyfikacji źródeł osiąganego wyniku finansowego (zysku) lub niezdolności Banku do utrzymania wystarczającego i stabilnego poziomu rentowności na poziomie wynikającym np. z zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą planów finansowych. Jeżeli Bank nie jest w stanie generować zysku na odpowiednim poziomie, skutkować to może ograniczeniem w skali jego działalności, ze względu na spadek możliwości efektywnego wzrostu funduszy własnych zabezpieczających podejmowane ryzyka. Ryzyko finansowe jest elementem ryzyka biznesowego.

Celem strategicznym w zakresie ryzyka biznesowego jest utrzymanie stałej, niewrażliwej na zmiany otoczenia pozycji rynkowej i ekonomicznej Banku, poprzez właściwy proces zarządzania strategicznego, monitorowania otoczenia i postępów strategii, planowania i zarządzania wynikiem finansowym oraz pomiar wrażliwości Banku na zmianę czynników otoczenia i podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie wrażliwości Banku w przypadku stwierdzenia nadmiernej ekspozycji na zmianę poziomu ryzyka wynikającą ze zmian sytuacji zewnętrznej.

W cyklach kwartynach badany i raportowany jest poziom wykonania planu finansowego. Odbiorcami raportu są Zarząd i Rada Nadzorcza Banku.

3.10. System kontroli wewnętrznej

Bank posiada system kontroli wewnętrznej dostosowany do swojej struktury organizacyjnej, obejmujący:

- Mechanizmy kontroli ryzyka;
- Badanie zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
- Audyt wewnętrzny

W systemie kontroli wewnętrznej wyodrębnione zostały zadania kontroli wewnętrznej funkcjonalnej i audytu wewnętrznego sprawowanego przez Stanowisko Audytu wewnętrznego funkcjonujące w strukturze Banku.

Kontroli wewnętrznej podlegają wszystkie jednostki i komórki organizacyjne Banku w pełnym zakresie prowadzonej działalności.

Zadaniem komórki audytu wewnętrznego jest badanie i ocena w sposób niezależny i obiektywny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu.

Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej określa *Regulamin System kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Skawinie* obejmujący kontrolę wewnętrzną funkcjonalną i audyt wewnętrzny.

Dodatkowo w Banku działa komórka ds. zgodności, której zadania powierzono Członkowi Zarządu ds. obsługi prawnej. Podstawowym zadaniem komórki jest podejmowanie działań prewencyjnych, mających na celu przeciwdziałanie narażeniu Banku na występowanie zdarzeń wynikających z ryzyka braku zgodności oraz potencjalnych skutków nieprzestrzegania przez Bank przepisów prawa, wymogów organów nadzorczych, rekomendacji i standardów rynkowych.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zasadach Ładu Korporacyjnego wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, Bank gwarantuje niezależność funkcjonowania Komórki Audytu wewnętrznego oraz komórki do spraw zgodności m.in. poprzez:

- 1) Wyodrębnienie komórki w strukturze organizacyjnej;
- 2) Możliwość bezpośredniego komunikowania się z Zarządem i Radą Nadzorczą, w tym bezpośredniego raportowania do tych organów;
- 3) Sprawowanie nadzoru nad komórką przez Prezesa Zarządu;
- 4) Powoływanie i odwoływanie komórki za zgodą Rady Nadzorczej.

4. Zakres stosowania – art. 436 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie dokonuje konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych

5. Fundusze własne- art. 437 Rozporządzenia CRR

Fundusze własne Banku na dzień 31.12.2016 r. składały się tylko z kapitału podstawowego Tier I i wyniosły 17 245 tys. zł. Poniżej przedstawiono uzgodnienie pozycji kapitału Tier I obliczonego zgodnie z Rozporządzeniem CRR.

Tabela nr 2 Struktura funduszy własnych na dzień 31.12.2016 [w tys. zł]

Pozycja	Kwota
FUNDUSZE WŁASNE	17 245
KAPITAŁ TIER I	17 245
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I	17 245
Zyski zatrzymane	0
Zysk lub strata możliwe do przypisania właścicielom jednostki dominującej	1 057
Część nieuznanego zysku z bieżącego okresu lub nieuznanego zysku rocznego	- 1 057
Skumulowane inne całkowite dochody	68
Kapitał rezerwowy	17 866
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	650
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych	109
Inne wartości niematerialne i prawne	-88
Inne wartości niematerialne i prawne	88
Instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	- 1 332
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-68
Elementy kapitału podstawowego Tier I lub odliczenia od kapitału podstawowego Tier I- inne	41
KAPITAŁ DODATKOWY TIER I	0
KAPITAŁ TIER II	0

Opis składników kapitału Tier I:

- 1) Zyski zatrzymane – pozycja równa jest wypracowanemu zyskowi netto, który jest korygowany z rachunku funduszy dla celów obliczania norm ostrożnościowych jeżeli nie zaistniały przesłanki zaliczenia jej do funduszy własnych określone w Rozporządzeniu CRR.
- 2) Skumulowane inne całkowite dochody – pozycja składa się z funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego.
- 3) Kapitał rezerwowy – (fundusz zasobowy) tworzony jest głównie z corocznych odpisów z zysku netto,
- 4) Fundusze ogólne ryzyka bankowego – tworzony zgodnie z art. 127 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. nr 140, poz. 939 z późniejszymi zmianami) na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej.
- 5) Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych – składają się z części opłaconego funduszu

udziałowego. Na mocy przepisów przejściowych obejmuje udziały wpłacone do dnia 31.12.2011 r., które są pomniejszane o wszelkie wypłaty i wyśięgowania udziałów, które miały miejsca w latach 2012-2013. Od początku 2014 r. kwota o której mowa powyżej, podlegała amortyzacji w wysokości 20%, w 2015r. o 10% a od 2016 do 2021r. podlegać będzie amortyzacji po 10% rocznie oraz jednorazowo 10% na koniec 2021r.

- 6) Inne wartości niematerialne i prawne – pozycja obejmuje wartości niematerialne i prawne posiadane przez Wycenione według wartości bilansowej, pomniejszając fundusze.
- 7) Posiadane przez Bank bezpośrednio i pośrednio udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji w te podmioty- pozycja ta obejmuje kwotę przekraczającą próg 10%
- 8) Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I - pozycja ta obejmuje w 100% niezrealizowane zyski (Fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych)
- 9) **Elementy kapitału podstawowego Tier I lub odliczenia od kapitału podstawowego Tier I-inne- pozycja ta obejmuje 60% funduszu z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych**

Bank nie posiada kapitału dodatkowego Tier I oraz kapitału Tier II.

Bank nie korzysta z kapitału krótkoterminowego.

Zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1423/2013, poniżej zaprezentowano strukturę funduszy własnych w oparciu o wzór stanowiący załącznik nr 6 do Rozporządzenia nr 1423/2013.

W celu przejrzystości danych zawartych w poniższej tabeli zakres ujawnień ograniczono do pozycji niezerowych, jednocześnie zachowując numerację zgodną ze wzorem załącznika nr 6.

KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I: INSTRUMENTY I KAPITAŁY REZERWOWE		(A) KWOTA W DNIU UJAWNIENIA	(B) ODNIESIENIE DO ARTYKUŁU ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 575/2013	(C) KWOTY UJĘTE PRZED PRZYJĘCIEM ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 575/2013 LUB KWOTA REZYDUALNA OKREŚLONA W ROZPORZĄDZENIU (UE) NR 575/2013
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	17 934	Art.26 ust 1	17 934
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	650	Art.26 ust 1 lit.f)	650

4	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art.484 ust.3, i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	109	Art. 486 ust.2	167
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	18 693		18 751
Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne				
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-28	Art. 34,105	-68
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-88	Art. 36 ust.1 lit. b), art.37, art.472 ust. 4t	-88
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednio i pośrednio udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	-1 332	Art. 36 ust. 1 lit. h), art. 43,45, 46 art.49 ust. 2 i 3, art. 79, art.472 ust.10	-3 190
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	- 1 448		-3 346
29	Kapitał podstawowy Tier I	17 245		15 405
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I= kapitał podstawowy Tier I+ kapitał dodatkowy Tier I)	17 245		15 405
59	Łączny kapitał (łączny kapitał= kapitał Tier I + kapitał Tier II)	17 245		15 405
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	83 150		

Współczynniki i bufory kapitałowe				
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	20,74	Art. 92 ust.2 lit. a), art. 465	
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	20,74	Art. 92 ust.2 lit. b), art. 465	
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	20,74	Art. 92 ust.2 lit. c),	

6. Wymogi kapitałowe- art. 438 Rozporządzenia CRR

Zgodnie z wymogami regulacyjnymi, Bank wdrożył proces ICAAP - Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego. Został on sformalizowany przez regulacje wewnętrzne i zatwierdzony przez właściwe Organy Banku. Stanowi integralną część systemu zarządzania Bankiem oraz podejmowania decyzji o charakterze zarządczym. Zasadniczym jego celem jest zwiększanie funduszy własnych oraz utrzymywanie ich na poziomie zgodnym w wymogami przepisów prawa a także zabezpieczającym zidentyfikowane ryzyka istotne, występujące w działalności Banku.

Zgodnie z przyjętymi zasadami szacowanie kapitału wewnętrznego przebiega następująco:

- 1) za punkt wyjścia przyjmowany jest kapitał regulacyjny (wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyk wymagany zgodnie z Rozporządzeniem CRR),
- 2) ocenia się, czy regulacyjny wymóg kapitałowy jest adekwatny do aktualnego narażenia Banku na ryzyko,
- 3) szacuje się kapitał wewnętrzny dodatkowy na pokrycie istotnych ryzyk.

Bank w celu wyznaczenia regulacyjnego wymogu kapitałowego stosował metody wynikające z Rozporządzenia CRR, w tym w szczególności dla wymogów, które wystąpiły w 2016 r.:

- 1) Metodę standardową do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego zgodnie z Tytułem II, Rozdział 2 Rozporządzenia CRR,
- 2) Metodę wskaźnika bazowego do obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z Tytułem III Rozdział 2 Rozporządzenia CRR,

Bank nie prowadzi działalności w portfelu handlowym, a dla dużych ekspozycji w portfelu bankowym przestrzegał i nie przekraczał limitów określonych w art. 395–401 Rozporządzenia CRR.

Na 31.12.2016 r. kwota wymogu na pokrycie ryzyka kredytowego wynosiła 5 546 tys. zł i stanowiła 84% regulacyjnego wymogu kapitałowego i 83% całkowitego wewnętrznego wymogu kapitałowego Banku.

Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według klas ekspozycji (w tys. zł) kształtowała się następująco:

Lp.	Klasa Ekspozycji	Wymóg kapitałowy
1	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	0
2	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	274
3	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	0
4	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0
5	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0
6	Ekspozycje wobec instytucji	267
7	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	37
8	Ekspozycje detaliczne	1 122
9	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	2685
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	126
11	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0
12	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0
13	Ekspozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0
14	Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0
15	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0
16	Ekspozycje kapitałowe	258
17	Inne pozycje	777
	RAZEM	5546
	OGÓLEM	6030

Kalkulację wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według wagi ryzyka (w tys. zł) przedstawiono w poniższej tabeli:

Waga ryzyka	Klasa ekspozycji	Ekspozycje ważone ryzykiem	Wymóg kapitałowy
20%	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	3 423	274
	Ekspozycje wobec instytucji	3337	267
75%	Ekspozycje detaliczne	14 021	1 122
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	31450	2516
100%	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	463	37
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	2 108	169
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 581	126
	Ekspozycje kapitałowe	3 226	258
	Inne pozycje	9 710	777
150%	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0
Razem		69 320	5 546

W ramach procesu ICAAP, dokonywana jest ocena istotności występujących w działalności Banku rodzajów ryzyka oraz szacowany jest kapitał wewnętrzny dodatkowy na pokrycie ryzyka istotnego.

Dodatkowe wymogi kapitałowe w Banku obejmują ryzyka istotne dla Banku, tj.:

- 1) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności.
- 2) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej w tym:
 - a) ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania,
 - b) ryzyka bazowego,
 - c) ryzyka opcji klienta,
 - d) ryzyka krzywej dochodowości.
- 3) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka przekroczenia limitów dużych zaangażowań, na podstawie uchwały 384/2008 KNF.
- 4) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kapitałowego.
- 5) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka wyniku finansowego.

Przy obliczaniu dodatkowych wymogów kapitałowych na poszczególne ryzyka Bank przyjmuje następujące założenia:

- 1) Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności stanowi 8% kosztu pozyskania brakującej kwoty aktywów płynnych do minimalnego poziomu aktywów płynnych 20%.
- 2) Łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej stanowi sumę poniższych wymogów:
 - a) z tytułu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania, który wyznaczany jest w wysokości stanowiącej nadwyżkę wyliczonych skutków zmian ponad 10 % sumy funduszy podstawowych i uzupełniających;
 - b) z tytułu ryzyka bazowego, który stanowi wartość potencjalnego niekorzystnego wpływu szokowej zmiany stawek bazowych na wynik odsetkowy;
 - c) z tytułu ryzyka opcji klienta, który wyznaczany jest w wysokości równowartości kwot stanowiących przekroczenie poziomu dopuszczalnego narażenia Banku na ryzyko opcji klienta, z zastosowaniem wagi 8%;
 - d) z tytułu ryzyka krzywej dochodowości, który stanowi wartość potencjalnego niekorzystnego wpływu zmiany kształtu krzywej dochodowości na wynik odsetkowy.
- 3) Do wyliczania wymogu na ryzyko przekroczenia limitów dużych ekspozycji bada się przekroczenia limitów na ekspozycje wobec podmiotów z tej samej branży oraz limitów na ekspozycje zabezpieczone tym samym rodzajem zabezpieczenia. Gdy jakkolwiek z przyjętych przez Bank limitów został przekroczony, wymóg wewnętrzny z tytułu ryzyka przekroczenia limitów dużych ekspozycji kredytowych wynosi 8% sumy przekroczeń limitów.
- 4) Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka kapitałowego stanowi większa z wartości wymogu:
 - a) na koncentrację funduszu udziałowego, który oblicza się od nadwyżki stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznym poziomem funduszu udziałowego a kwotą stanowiącą równowartość 30% sumy funduszy własnych, przy zastosowaniu wagi 8%.
 - b) na koncentrację „dużych” pakietów udziałów, który oblicza się jako różnicę pomiędzy wartością „dużego” pakietu udziałów, a wartością 5% funduszu udziałowego, przy zastosowaniu wagi 8%. Wymóg stanowi sumę wszystkich

wewnętrznych wymogów kapitałowych wyznaczonych dla każdego „dużego” pakietu udziałów odrębnie

- 5) Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka wyniku finansowego stanowi wartość dodatniej różnicy pomiędzy wartością planowanego wyniku finansowego netto na dany rok a zrealizowaną na datę analizy wielkością wyniku finansowego netto, powiększoną o wielkość wyniku planowanego do zrealizowania na okres pozostający do zakończenia roku.

Zgodnie z przyjętą metodologią szacowania kapitału wewnętrznego (ICAAP) ocena potrzeb kapitału dodatkowego na koniec 2016r. wyniosła 24 tys. zł i była na pokrycie ryzyka koncentracji dużych zaangażowań.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank spełniał wszystkie wymogi w zakresie adekwatności kapitałowej:

Rodzaj ryzyka	W TYS ZŁ		
	Wymagany wg Banku kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Regulacyjne wymogi kapitałowe	Wymogi wewnętrzne dodatkowe
Ryzyko kredytowe	5 546	5 546	0
Ryzyko operacyjne	1 106	1 106	0
Kapitał regulacyjny	6 652	6 652	0
Ryzyko koncentracji zaangażowań	24	X	24
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, z tego:	0	X	0
przeszacowania	0	X	0
bazowe	0	X	0
opcji klienta	0	X	0
krzywej dochodowości	0	X	0
Ryzyko płynności	0	X	0
Ryzyko wyniku finansowego	0	X	0
Ryzyko kapitałowe, z tego:	0	X	0
koncentracji funduszu udziałowego	0	X	0
koncentracji „dużych” udziałów	0	X	0
Pozostałe ryzyka	0	X	0

Kapitał wewnętrzny dodatkowy	24		24
Kapitał wewnętrzny razem	6 676		
Łączny kapitał (kapitał Tier I+ kapitał Tier II)	17 245		
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	20,74		
Współczynnik kapitału Tier I	20,74		
Łączny współczynnik kapitałowy	20,74		
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy	20,67		

Kapitał wewnętrzny na zabezpieczenie ryzyka w Banku wynosi 6 676 tys. zł, w tym regulacyjny wymóg kapitałowy 6 652 tys. zł oraz dodatkowy wymóg kapitałowy 24 tys. zł. Poziom posiadanych przez Bank łącznych kapitałów wynosi 17 245 tys. zł. W związku z powyższym Bank posiada wystarczającą sumę kapitałów dla pokrycia wszystkich zidentyfikowanych ryzyk występujących w Banku. Łączny współczynnik kapitałowy wynosi 20,74% przy zatwierdzonym apetycie min. 13,25% a wewnętrzny 20,67% przy min. 10% ustalonego apetytu na ryzyko w Banku.

7. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta- art.439 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie posiada portfela handlowego.

8. Bufory kapitałowe- art.440 Rozporządzenia CRR

Na datę sporządzania Ujawnienia Bank nie był zobowiązany do ujawniania informacji w tym zakresie, w związku z brakiem szczegółowych przepisów wykonawczych.

9. Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego - art. 441 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie jest bankiem istotnym systemowo.

10. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego- art.442 Rozporządzenia CRR

Należności przeterminowane rozumiane są, jako należność z niespłaconą w określonych w umowie terminach kwotą odsetek lub kwot rat kapitałowych.

Należnościami zagrożonymi są należności poniżej standardu, wątpliwe i stracone zgodnie z kryteriami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16 grudnia 2008r. (Dz. U. Nr 235, poz. 1589 - wraz późniejszymi zmianami).

Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując dwa niezależne od siebie kryteria:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lubi odsetek;
- 2) kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych według kryterium terminowości obsługi zadłużenia, do poszczególnych kategorii ryzyka odbywa się w sposób automatyczny z wykorzystaniem systemu finansowo-księgowego.

Przeглядów oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank dokonuje zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16.12.2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Bank tworzy rezerwy celowe. Rezerwy celowe tworzone są na ryzyko związane z działalnością Banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- 2) kategorii "pod obserwacją",
- 3) grupy "zagrożone" - w tym do kategorii: "poniżej standardu", "wątpliwe" lub stracone.

Wysokość tworzonych rezerw celowych związana jest bezpośrednio z kategorią ryzyka, do której została zaklasyfikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych prawnych zabezpieczeń ich spłaty.

Bank tworzy rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi w wysokości:

- 1) 1,5% podstawy tworzenia rezerw na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych kategorii „normalne”
- 2) 1,5% w przypadku kategorii „pod obserwacją”
- 3) 20% w przypadku kategorii „poniżej standardu”
- 4) 50% w przypadku kategorii „wątpliwe”
- 5) 100% w przypadku kategorii „stracone”.

Podstawę tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zakwalifikowanymi do kategorii „pod obserwacją” lub grupy „zagrożone” pomniejsza się o wartości zabezpieczeń. W przypadku zabezpieczeń w postaci:

- 1) Hipoteki mieszkaniowej wartość zabezpieczenia ustala się na podstawie wyceny rzeczoznawcy, przy czym nie może być wyższa niż wysokość dokonanego wpisu do księgi wieczystej oraz 50% wartości ustalonej na podstawie wyceny rzeczoznawcy;
- 2) Przeniesienia prawa własności rzeczy ruchomej- nie może być wyższa niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i 50% pierwotnej wysokości zabezpieczającej kwoty;
- 3) Zastawu rejestrowego na rzeczy ruchomej- nie może być wyższa niż 50% wartości sprzedaży netto danej rzeczy ruchomej i 50% pierwotnej wysokości zabezpieczonej kwoty.

Rezerwy celowe na wymienione kategorie tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego dana ekspozycję.

Rezerwy celowe rozwiązuje się po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia. Rezerwy celowe zmniejsza się, gdy zmniejsza się kwota ekspozycji, zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji oraz wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych.

Wartość rezerw celowych na należności bilansowe sektora niefinansowego kształtuje się następująco:

Rezerwy celowe	Stan na 01.01.2016	Zwiększenie rezerw	Zmniejszenie rezerw	Stan na 31.12.2016
Na należności normalne	213	164	156	221
Na należności pod obserwacją	2	75	62	15
Na należności poniżej standardu	137	22	159	0
Na należności wątpliwe	0	71	71	0
Na należności stracone	1358	149	139	1368
RAZEM	1710	481	587	1604

W Banku nie występują rezerwy celowe na należności sektora budżetowego.

Na dzień 31.12.2016 r. Bank nie posiadał utworzonej rezerwy na ryzyko ogólne.

W tabeli poniżej przedstawiono kwoty ekspozycji pierwotnej przed uwzględnieniem współczynników konwersji według klas ekspozycji na dzień 31.12.2016 r. oraz średnią wartość ekspozycji w 2016 r.

Lp.	Klasa Ekspozycji	Ekspozycja pierwotna przed uwzględnieniem współczynników konwersji (w tys. zł)	Średnia wartość ekspozycji (w tys. zł.)
1	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	18 595	19 561
2	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	22 199	21 318
3	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	0	38
4	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0
5	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0
6	Ekspozycje wobec instytucji	17 687	17 270
7	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	301	986
8	Ekspozycje detaliczne	19 661	24 607
9	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	40 031	34 134
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 814	1 895
11	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
12	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0
13	Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
14	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0	0
15	Ekspozycje kapitałowe	1 763	1 814
16	Inne pozycje	15 490	15 988
	EKSPOZYCJE WEDŁUG METODY STANDARDOWEJ RAZEM	137 541	137 611

Struktura zaangażowania kredytowego według branż oraz kwota należności zagrożonych, rezerw celowych i prowizji ESP na dzień 31.12.2016r. (w tys. zł):

	Zobow. pozabil.	Nal. normalne	Nal. pod obserw.	Nal. pon,stand,	Nal. wątpliwe	Nal. stracone	Rezerwa	Prowizja ESP
ROLNICY	21	163	0	0	0	0	0	0
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	1 604	2 981	0	0	0	28	28	31
BUDOWNICTWO	880	1425	29	867	118	0	0	19
HANDEL I NAPRAWA POJAZDÓW	533	3441	0	0	0	84	1	25
TRANSPORT GOSP.MAGAZ I ŁĄCZNOŚĆ	206	554	0	0	0	0	0	2
HOTELE I RESTAUR.	4	1417	0	0	0	0	0	14
INFORMACJA I KOMUNIKACJA	150	1697	0	0	0	0	0	18
OPIEKA ZDROWOTNA	150	1 023	0	0	0	0	0	8
WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIE, GAZ I WODĘ	476	85	0	0	0	0	0	0
DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	295	175	0	0	0	0	0	0
OBŚLUGA RYNKU NIERUCHOMOŚCI	0	221	0	0	0	404	253	4
ADMINISTRACJA	11	29	0	0	0	0	0	0
suma	4330	13211	29	867	118	516	282	121

Struktura branżowa w podziale na poszczególne jednostki według stanu na 31.12.2016r.:

	Stan	w tym odsetki
SEKTOR FINANSOWY	0	0
PRZEDSIĘBIORSTWA I SPÓŁKI PRYWATNE, SPÓŁDZIELNIE	5 841	155
ROLNICY INDYWIDUALNI	163	0
PRZEDSIĘBIORCY INDYWIDUALNI	8 684	12
OSOBY PRYWATNE	52 026	811
INST.NIEKOMERC.DZIAŁAJĄCE NA RZECZ GOSPODARSTW DOMOWYCH	222	0
REZERWY CELOWE, PROWIZJE ESP	2 824	
RAZEM SEKTOR NIEFINANSOWY	64 111	979
INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE	17 122	2
REZERWY, PROWIZJE ESP	5	0
RAZEM SEKTOR BUDŻETOWY	17 117	2

Poniżej przedstawiono należności i instrumenty dłużne według terminów zapadalności (wg wartości nominalnej) na dzień 31.12.2016.:

	do 1 tyg.	do 1 m-ca	do 3 m-cy	do 6 m-cy	do 1 roku	do 2 lat	do 5 lat	do 10 lat	do 20 lat	pow. 20 lat	bez określonego terminu
Należności:											
Sektor finansowy	5 100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19726
Sektor niefinansowy:	36	1 158	3 432	3 980	8 097	9 0219	20 898	16 941	13 313	3592	2 599
Przedsiębiorstwa	0	55	941	398	1 493	568	1 153	672	0	0	404
Gospodarstwa domowe	36	1 070	2 168	3 148	5 798	6 215	11 911	10 904	13 013	3 592	2195
Instytucje niekomercyjne	0	3	13	19	33	85	66	0	0	0	0
Sektor samorządowy	0	27	310	415	773	2 161	7 768	5 365	300	0	0
Instrumenty dłużne	40 000	0	0	0	0	0	1 000	1 020	0	0	

Należności od sektora niefinansowego i samorządowego w Banku wynoszą:

stan na 31.12.2016r.	
Należności od sektora niefinansowego z tego:	64 111
Kredyty w sytuacji normalnej	62 509
Kredyty nieregularne: w tym	3 447
Poniżej standardu	1154
Wątpliwe	366
Stracone	1 927
Odsetki	979
ESP + rezerwy	2 824
Należności od sektora samorządowego z tego:	17 117
Kredyty i należności w sytuacji normalnej	17 120
Odsetki	2
ESP + rezerwy	5

Należności zagrożone sektora niefinansowego w podziale na poszczególne kategorie i podmioty:

Podmioty sektora niefinansowego	Należności zagrożone 31.12.2016r.
Przedsiębiorstwa	1271
poniżej standardu	867
wątpliwe	0
stracone	404
Przedsiębiorcy indywidualni	230
poniżej standardu	0
wątpliwe	118
stracone	112

Osoby fizyczne	1945
poniżej standardu	287
wątpliwe	247
stracone	1411
Institucje niekomercyjne	0
Rolnicy	0
Razem	3447

Należności przeterminowane na 31.12.2016r. wynosiły 4 763 tys. zł

Wyszczególnienie	31.12.2016
Sektor niefinansowy	4 763
Przeterminowane od 1 do 30 dni	977
Przeterminowane od 30 do 90 dni	84
Przeterminowane od 90 do 180 dni	861
Przeterminowane od 180 do 1 roku	212
Przeterminowane powyżej 1 roku	2629

11. Aktywa wolne od obciążeń – art. 443 Rozporządzenia CRR

Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania).

Na dzień 31.12.2016 roku wszystkie aktywa Banku były wolne od obciążeń.

	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
Aktywa				
Aktywa instytucji sprawozdającej	0	0	159 072	0
Instrumenty udziałowe I kredyty na żądanie	0	0	2 497	0
Dłużne papiery wartościowe	0	0	42 047	0
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie	0	0	101 027	
Inne aktywa	0	0	13 501	0

Zabezpieczenia otrzymane	Wartość nominalna otrzymanych zabezpieczeń lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych, które nie mogą zostać obciążone	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych do celów obciążeniowych
Kredyty i zaliczki inne niż kredyty na żądanie	147 487	0
Zabezpieczenia otrzymane przez instytucje sprawozdającą	147 487	0

12. Korzystanie z ECAI – art. 444 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie korzysta z ratingów.

13. Ekspozycja na ryzyko rynkowe – art. 445 Rozporządzenia CRR

L.p.	Rodzaj wymogu	Wymóg kapitałowy
1.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit b.	nie dotyczy
2.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit c. – ryzyko walutowe	nie dotyczy

1. Ryzyko płynności

W systemie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd Banku,
- 3) Główny Księgowy,
- 4) Sekcja zarządzania ryzykami bankowymi,
- 5) pozostałe komórki i jednostki organizacyjne.

Podział odpowiedzialność za realizację obszarów Polityki zarządzania ryzykiem płynności pomiędzy członkami Zarządu jest następujący:

- 1) Prezes Zarządu pełni bezpośredni nadzór nad wdrożeniem Polityki, w tym:
 - a) nadzoruje przygotowanie, wprowadzenie i prawidłowe stosowanie, zapewnienie zgodności procedur wewnętrznych z przyjętą przez Zarząd Polityką procedur wewnętrznych związanych z zarządzaniem ryzykiem płynności,
 - b) nadzoruje określenie zakresu zadań, obowiązków i kontroli oraz odpowiedzialności poszczególnych pracowników,
 - c) dba o zapewnienie okresowej, niezależnej kontroli przyjętych procedur wewnętrznych oraz sposobu ich realizacji;
- 2) Prezes i V-ce Prezes pełni nadzór nad prawidłowością zawierania transakcji związanych z realizacją Polityki, w ramach nadzoru nad podległymi komórkami.
- 3) V-ce Prezes pełni nadzór nad prawidłowością rozliczania transakcji.

- 4) Członek zarządu ds. Ryzyka nadzoruje pracę Sekcji zarządzania ryzykami bankowymi. Podejmuje decyzje w sprawie lokowania środków w ramach posiadanego pełnomocnictwa.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku jest scentralizowane. Pracownicy Banku odpowiedzialni za zarządzanie poziomem gotówki zobowiązani są na bieżąco analizować wartość posiadanych zasobów gotówkowych w kasach, bankomatach w celu zapewnienia ich niezbędnego poziomu.

Identyfikuje się następujące aspekty ryzyka płynności na które Bank jest narażony i które monitoruje:

- 1) nadmierne niedopasowanie terminów zapadalności/wymagalności aktywów i pasywów,
- 2) znaczące i/lub notoryczne przekraczanie limitów związanych z ryzykiem płynności,
- 3) wzrastająca koncentracja pozycji istotnych dla ryzyka płynności (aktywnych i pasywnych),
- 4) ryzyko związane z brakiem środków po stronie aktywnej bilansu:
 - a) brak środków na rachunku bieżącym,
 - b) brak dostatecznego zapasu gotówki,
 - c) brak dostatecznej wielkości aktywów płynnych,
 - d) niedotrzymanie terminu spłaty kredytów przez klientów,
 - e) braku możliwości zbycia (upłynnienia) aktywów.
- 5) ryzyko związane z koniecznością dokonania nagłych wypłat po stronie pasywnej bilansu (ryzyko nieoczekiwanego zapotrzebowania na płynność):
 - a. ryzyko nietypowego zachowania się rachunków bieżących,
 - b. ryzyko nietypowego zachowania się depozytów terminowych,
- 6) ryzyko związane ze zdolnością pozyskiwania przez Bank depozytów i finansowania zewnętrznego,
- 7) ryzyko wynikające z realizacji udzielonych zobowiązań pozabilansowych,
- 8) wpływ innych ryzyk, w tym: ryzyka kredytowego, ryzyka stopy procentowej, ryzyka operacyjnego.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka płynności poprzez sporządzanie:

- 1) raportu urealnionej luki zapadalności/wymagalności pozycji bilansowych i pozabilansowych (tygodniowo);
- 2) kalkulacji nadzorczych miar płynności (codziennie);
- 3) kalkulacji wskaźnika LCR (codziennie);
- 4) analizy wskaźnikowej Banku -limity (tygodniowo);
- 5) analizy wskaźników wczesnego ostrzegania (miesięcznie);
- 6) analizy struktury bazy depozytowej sektora niefinansowego, w celu ostrożnościowego wyznaczenia osadu całkowitego (miesięcznie);
- 7) analizy aktywów płynnych, w celu zbadania zabezpieczenia płynności (miesięcznie);
- 8) analizy portfela kredytowego (miesięcznie);
- 9) analizy pozycji pozabilansowych (miesięcznie);
- 10) analizy możliwości zaciągnięcia pożyczki w Banku BPS S.A. lub wykorzystania innych form dofinansowania (rocznie);

- 11) wyliczeń wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko płynności (kwartalnie)
- 12) pogłębionej płynności długoterminowej (rocznie);
- 13) testowania warunków skrajnych (kwartalnie).

Pomiar płynności śróddziennej i dziennej polega na ustaleniu ilości środków płynnych potrzebnych do realizacji wszystkich zobowiązań pieniężnych w każdym dniu roboczym.

Proces pomiaru ryzyka płynności poprzez analizę wskaźników wczesnego ostrzegania płynności, obejmował wymienione poniżej relacje:

- 1) depozyty niestabilne/suma bilansowa
- 2) duże depozyty/depozyty ogółem (wskaźnik koncentracji bazy depozytowej)
- 3) duże kredyty/kredyty ogółem
- 4) średnioważona wymagalność pasywów
- 5) kredyty zagrożone/kredyty ogółem
- 6) koszt pozyskania finansowania/koszt brutto
- 7) najwyższy poziom wykorzystania limitów wewnętrznych
- 8) wpływ środków klientów (spadek bazy depozytowej sektora niefinansowego)
- 9) kredyty ogółem/aktywa ogółem
- 10) zobowiązania pozabilansowe udzielone/kredyty ogółem (wskaźnik płynności zobowiązań pozabilansowych)
- 11) depozyty stabilne/depozyty ogółem
- 12) kredyty długoterminowe (pow.1 roku)/depozyty stabilne
- 13) kredyty ogółem/depozyty ogółem
- 14) aktywa płynne (Uchwała KNF 386/2008)/aktywa ogółem
- 15) aktywa płynne (Rozporządzenie UE 575/2013)/aktywa ogółem
- 16) aktywa płynne (Rekomendacja P)/suma bilansowa

Bank monitoruje płynność na każdy dzień roboczy poprzez nadzorcze miary. Nadzorcze miary M1 i M2 raportowane są codziennie do Członka Zarządu ds. Ryzyka. W cyklach miesięcznych sporządzane są raporty, które obejmują m.in.: analizę aktywów płynnych, analizę bazy depozytowej w tym depozytów stabilnych i niestabilnych, koncentrację bazy depozytowej; zrywalność depozytów i przedterminowe spłaty kredytów; analizę portfela kredytowego i pozycji pozabilansowych; nadzorcze miary płynności; wskaźnik LCR, ocenę wewnętrznych limitów płynności; wskaźniki wczesnego ostrzegania, ocenę poziomu płynności we wszystkich horyzontach czasowych (luka płynności). Wyniki sporządzonych analiz przedstawiane są Zarządowi. Informacje o narażeniu na ryzyko płynności są prezentowane Radzie Nadzorczej w cyklach kwartalnych. Kwartalnie przeprowadzane były testy warunków skrajnych oraz szacowanie dodatkowego wymogu kapitałowego, których wyniki przedstawiane były Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku. W cyklach rocznych przeprowadzana jest pogłębiona analiza płynności. Jej wyniki przedstawiane są Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

Ocena skuteczności stosowanych metod zarządzania ryzykiem płynności przeprowadzana jest w ramach rocznej weryfikacji regulacji wewnętrznych. Proces zarządzania ryzykiem płynności podlega badaniu i ocenie w ramach systemu kontroli wewnętrznej.

Zgodnie z Uchwałą 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego Bank Spółdzielczy w Skawinie dokonuje kalkulacji nadzorczych miar płynności na każdy dzień roboczy. W 2016 r. nadzorcze miary płynności kształtowały się na bezpiecznym poziomie. Zarówno płynność

krótkoterminowa, jak i długoterminowa były niezagrożone. Wartość miar na dzień 31.12.2016 przedstawia się następująco:

Aktywa		w tys.zł	
A1	Podstawowa rezerwa płynności	50 139	
A2	Uzupełniająca rezerwa płynności	/0	
A3	Pozostałe transakcje zawierane na hurtowym rynku finansowym	15 848	
A4	Aktywa o ograniczonej płynności	81 228	
A5	Aktywa niepłynne	11 728	
A6	Aktywa ogółem	158 943	
Pasywa			
B1	Fundusze własne pomniejszone o sumę wartości wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i wymogu z tytułu ryzyka rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta	17 245	
Miary płynności		wartość minimalna	wartość
M1	Współczynnik udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem $((A1+A2)/A6)$	0,20	0,32
M2	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi $(B1/A5)$	1,00	1,47

Bank Spółdzielczy w Skawinie kalkuluje na każdy dzień roboczy przewidziany w Rozporządzeniu CRR wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR, który służy do identyfikacji rozmiarów wysoce płynnych aktywów, których utrzymanie może zrównoważyć odpływ pieniądza w okresie najbliższych 30 dni. Na 31.12.2016r. wskaźnik kształtował się na poziomie 712%.

Szczegółowe zestawienie aktywów i pasywów wg urealnionych terminów zapadalności zgodnie z stanem na 31.12.2016 r.:

	Saldo	1D	7D	(7D-1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]	(1R-3L]	(3L-5L]	(5L-10L]	(10L-20L]	>20L	Różne
AKTYWA	159068	10362	39999	1221	3427	3974	8085	18780	12071	17955	13279	3583	26332
PASYWA	159068	31559	266	1698	5033	3365	100	2	0	68769	11896	11896	24484
ZOB.POZ.UDZIELONE	7367	526	0	0	0	0	6714	0	0	0	0	0	127
ZOB.POZ. OTRZYMANE	11168	0	0	11168	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Luka urealniona		-21723	50901	-477	-1605	608	1272	18778	12071	-50814	1383	-8313	1720
Luka skumulowana		-21723	29178	28700	27095	27704	28975	47753	59824	9010	10393	2080	3801
wskaźnik płynności		0,32	192,34	0,72	0,68	1,18	1,19	8665,60	-	0,26	1,12	0,30	1,07
wskaźnik płynności skumulowany		0,32	1,90	1,84	1,69	1,65	1,59	1,97	2,21	1,08	1,08	1,01	1,02

Głównym źródłem finansowania Banku są depozyty podmiotów sektora niefinansowego. W celu ich dywersyfikacji przyjmowane są środki finansowe na różne terminy i od różnych podmiotów. Dywersyfikacja źródeł finansowania następuje również poprzez ograniczanie udziału dużych depozytów w bazie depozytowej. Bank prowadził działania w zakresie pozyskiwania (utrzymania) finansowania poprzez stosowanie oprocentowania lokat terminowych oraz oferty rachunków bankowych dostosowanych do rynku na którym działa.

Bank utrzymuje nadwyżkę nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych.

Nadwyżka aktywów płynnych nad wymaganym minimum 0,7 wskaźnika LCR wyniosła 40 589 tys. zł.

Bank w zakresie zarządzania ryzykiem płynności w tym ryzykiem płynności rynku (produktu) kierował się zasadą utrzymywania pożądanego poziomu aktywów płynnych (rezerw płynności) pozwalającego na regulowanie krótko i średnioterminowych potrzeb płynnościowych oraz lokowania nadwyżek środków finansowych w lokaty terminowe w Banku Zrzeszającym oraz bony pieniężne NBP. Płynność płatnicza Banku była kształtowana głównie przez środki pozyskiwane od sektora niefinansowego oraz alokację nadwyżki finansowej po stronie aktywnej w środki możliwie najbardziej płynne.

W celu oceny wpływu negatywnych warunków na poziom płynności, Bank regularnie przeprowadza testy warunków skrajnych. Na 31.12.2016r. w ramach stress testów Bank opracował scenariusze dla:

- 1) krótkotrwałego (7 dni) horyzontu czasowego o bardzo dotkliwej skali
- 2) dłuższego horyzontu (1 miesiąc) czasowego o mniejszej skali dotkliwości

Scenariusze zakładały wypływ środków depozytów klientów, zwiększenie wypływu środków w wyniku likwidacji depozytów klientów obsługiwanych internetowo i z podwyższonym oprocentowaniem. Scenariusze uwzględniały interakcje wynikające z testów warunków skrajnych dla ryzyka kredytowego i stopy procentowej. W efekcie badano koszt pozyskania finansowania i wpływ na wynik finansowy. Celem testu warunków skrajnych jest wyznaczenie wielkości bufora płynności odpowiednio w części podstawowej i uzupełniającej. Rezultaty testów warunków skrajnych wykorzystywane są w procesie zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności w ramach awaryjnych planów płynności. Plany awaryjne utrzymania płynności opracowane zostały na wypadek, gdyby rozwiązania stosowane w bieżącym zarządzaniu płynnością okazały się nieskuteczne. Plan awaryjny na wypadek ryzyka nieutrzymania płynności do 1 miesiąca uwzględnia m.in. wyniki ww. testów.

Poza systemem limitów zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, które ograniczają narażenie na ryzyko płynności Bank stosuje również techniki ograniczania o charakterze organizacyjnym, proceduralnym oraz kontrolnym m.in. polegające na:

- 1) opracowaniu struktury organizacyjnej Banku, odpowiadającej profilowi ryzyka i skali działania,
- 2) zapewnieniu, by kierownictwo otrzymywało bieżące i adekwatne informacje o poziomie płynności,
- 3) zapewnieniu, by system informacyjny i informatyczny w Banku pozwalał na codzienny pomiar, monitorowanie i raportowanie o poziomie płynności,
- 4) określeniu polityki informacyjnej dotyczącej sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku i sposobu ich przekazywania do publicznej wiadomości,
- 5) opracowaniu i wdrożeniu regulacji wewnętrznych zapewniających jednolitą definicję płynności oraz opracowanie zasad identyfikacji, pomiaru, redukcji i monitorowania ryzyka płynności
- 6) opracowaniu scenariuszy warunków skrajnych,
- 7) stworzeniu planów awaryjnych, uwzględniających różne scenariusze rozwoju niekorzystnych sytuacji,
- 8) przeprowadzeniu szkoleń wśród pracowników odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem płynności oraz pozostałych pracowników w zakresie, w jakim generują ryzyko płynności,
- 9) ujęciu w procedurach kontroli wewnętrznej zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem płynności.

Bank funkcjonuje w Zrzeszeniu BPS i w ramach zabezpieczenia płynności korzystał z następujących czynności wykonywanych przez Bank BPS S.A.:

- 1) utrzymywania rezerwy obowiązkowej za Bank na poziomie wymaganym przez NBP,
- 2) lokowania nadwyżek środków finansowych Banku w lokatach,
- 3) dokonywania zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki,
- 4) korzystanie z rozliczeń dewizowych.

Z czynności wymienionych powyżej Bank korzystał w ramach umów zawartych z Bankiem BPS S.A.

Funkcjonując w Zrzeszeniu Bank posiada dodatkowe możliwości w zarządzaniu ryzykiem płynności a w szczególności:

- 1) Ułatwiony dostęp poprzez Bank Zrzeszający do rynków finansowych.
- 2) Możliwość uzyskania finansowania w ciągu dnia operacyjnego oraz długoterminowego poprzez udzielanie lokat, kredytów w rachunku bieżącym w ramach przyznanych limitów.
- 3) Dostęp do oferty w zakresie zagospodarowywania nadwyżek środków finansowych poprzez przyjmowanie depozytów, sprzedaż bankom spółdzielczym bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku.
- 4) Możliwość skorzystania z rozliczeń dewizowych.

Na dzień 31.12.2016 r. Bank posiadał limit w Banku Zrzeszającym, z możliwością natychmiastowego wykorzystania. Stanowi to dodatkowy element zabezpieczenia płynności i możliwość pozyskania awaryjnego finansowania powstałych niedoborów płynności. Ogranicza to także ryzyko dostępu do finansowania na wypadek obniżenia oceny kredytowej Banku.

14. Ryzyko operacyjne- art.446 Rozporządzenia CRR

Wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka operacyjnego obliczany jest zgodnie z metodą wskaźnika bazowego BIA (art.315 – 316 Rozporządzenia CRR). Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2016r. wynosi 1 106 tys. zł.

15. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym- art.447 Rozporządzenia CRR

Aktywa finansowe Banku na dzień 31.12.2016r.:

- 1) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - nie występują;
- 2) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu w Banku - nie występują;
- 3) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności:

Nazwa instrumentu finansowego:	Wartość księgowa (w tys. zł)	Wartość bilansowa (w tys. zł)
Banki	0	0
Bony pieniężne NBP	40 000	39 991
Obligacje NBP	0	0
Obligacje komercyjne banków	2 020	2 056
Dłużne papiery wartościowe razem	42 020	42 047

4) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży:

Nazwa instrumentu finansowego:	Wartość bilansowa (w tys. zł)
Akcje banku BPS serii "H"	217
Akcje banku BPS serii "I"	12
Korekta Akcji banku BPS serii "H"	293
Akcje banku BPS serii "J"	114
Akcje Domu Maklerskiego banku BPS	0
Akcje nowej emisji serii „M” cena 1 zł	214
Akcje serii „M” wycena	320
Udziały PARTNET Sp zoo	79
Razem	1 249

Na dzień bilansowy ww. akcje i udziały zostały wycenione według ceny nabycia zgodnie z par. 36 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków.

5) inne aktywa finansowe nie występują.

Papiery wartościowe z nieograniczoną zbywalnością, nieznajdujące się w obrocie na rynku regulowanym:

Nazwa instrumentu finansowego:	Wartość bilansowa (w tys. zł)
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	0
Bony pieniężne	39 991
Udziały PARTNET Sp zoo	79

Papiery wartościowe z ograniczoną zbywalnością:

Akcje i obligacje Banku BPS:	Wartość bilansowa (w tys. zł)
Akcje	1 170
Obligacje komercyjne	2 056

Wartość rynkowa instrumentów finansowych, w przypadku gdy jest różna od wartości wykazywanej w bilansie w 2016 roku nie wystąpiła.

Instrumenty finansowe znajdujące się w obrocie giełdowym oraz instrumenty finansowe znajdujące się w obrocie pozagiełdowym w 2016 r. nie występowały.

W Banku nie wystąpiły niezrealizowane zyski lub straty, łączne niezrealizowane zyski lub straty z aktualizacji wyceny oraz wszelkie takie kwoty, które byłyby ujęte w funduszach własnych podstawowych lub dodatkowych.

16. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym- art.448 Rozporządzenia CRR

Bank szczególnie narażony jest na ryzyko stopy procentowej z tytułu przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę oprocentowania oraz na ryzyko bazowe z tytułu posiadania znacznego portfela kredytowego, indeksowanego według stawek rynku międzybankowego.

Bank dokonuje analizy poziomu wykorzystywania opcji klienta, w zakresie depozytów i kredytów o zmiennej i stałej stopie procentowej.

Analiza ryzyka opcji klienta obejmuje ocenę zrywalności depozytów terminowych oraz ocenę stopnia spłacania przed terminem kredytów.

W przypadku występowania wcześniejszych spłat kredytów oraz wcześniejszych wypłat depozytów na bazie danych historycznych szacuje się:

- 1) wskaźnik wcześniejszych spłat kredytów, który jest liczony, jako iloraz wcześniejszych spłat kredytów w okresie analizy do stanu obliga kredytowego Banku na koniec danego miesiąca;
- 2) wskaźnik zrywalności depozytów, który jest liczony, jako iloraz depozytów zerwanych w okresie analizy do stanu depozytów oprocentowanych ogółem na koniec danego miesiąca.

W przypadku przekroczenia wartości limitów dla ww. wskaźników sporządza się *Raport luki terminów przeszacowania stopy procentowej* uwzględniający wcześniejsze spłaty kredytów i/ lub wypłaty depozytów.

Wykorzystując wskaźniki, o których mowa powyżej pomniejsza się wartości odpowiednio kredytów / depozytów umieszczonych w *Raporcie luki terminów przeszacowania stopy procentowej* w przedziałach terminów przeszacowania powyżej 1 dnia roboczego, a kwotę korekty wprowadza się do przedziału terminu przeszacowania do 1 dnia roboczego włącznie.

Na 31.12.2016 wrażliwe na ryzyko stopy procentowej jest 141 4436 tys. zł aktywów i 74 966 tys. zł pasywów bilansowych. Najwyższa kwotowo luka terminów przeszacowania stanowiąca 101,75% globalnego niedopasowania pomiędzy aktywami i pasywami odsetkowymi dotyczyła przedziału do 1 dnia. 93,40 % wrażliwych aktywów ma termin przeszacowania do 12 miesięcy od daty analizy, podczas gdy w trakcie 2016 roku jest możliwe przeszacowanie 100 % odsetkowych pasywów.

Raport luki ryzyka terminów przeszacowania Według stanu na 31.12.2016 (w tys. zł)

	Razem	1 dzień roboczy	2 do 7 dni	> 7 dni <= 1 M	>1 M <= 3 M	>3 M <= 6 M	>6 M <= 1 rok	> 1 rok
Stopa zmienna - stopy NBP	3 362,14			3 362,14				
Stopa zmienna - WIBID, WIBOR	72 173,85	70 118,02		1 022,12	1 033,71			
Stopa zmienna - rachunki Banku	21,67			21,67				
Stopa zarządzana przez Bank	2 127,48			2 127,48				
Stopa stała - kredyty	18 667,43	16,49	0,45	493,40	2 233,65	2 121,87	4 471,39	9 330,18
Stopa stała - lokaty	5 099,75	5 099,75						

Stopa stała - papiery wartościowe	39 990,68		39 990,68					
Aktywa - niewrażliwe	17 624,84							
Razem aktywa oprocentowane	141 443,00	75 234,26	39 991,13	7 026,81	3 267,36	2 121,87	4 471,39	9 330,18

Stopa zarządzana przez Bank	67 184,48			67 184,48				
Stopa zmienna - redyskonto	187,50			187,50				
Stopa stała	7 594,30	7 594,30						
Pasywa - niewrażliwe	84 101,56							
Razem pasywa oprocentowane	74 966,28	7 594,30	0,00	67 371,98	0,00	0,00	0,00	0,00

LUKA	66 476,72	67 639,96	39 991,13	-60 345,17	3 267,36	2 121,87	4 471,39	9 330,18
-------------	------------------	-----------	-----------	------------	----------	----------	----------	----------

LUKA SKUMULOWANA		66 476,72	-1 163,24	-41 154,37	19 190,80	15 923,44	13 801,57	9 330,18
WSP. WRAŻLIWOŚCI PROSTY		9,91	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00
WSP. WRAŻLIWOŚCI SKUMULOWANY		1,76	0,84	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00
WSP. WRAŻLIWOŚCI DO 1M		1,631			AKTYWA DO 1M / PASYWA DO 1M			
WZGL. WSK. LUKI		41,79%			LUKA/SUMA BILANSOWA			

Spadek stóp procentowych o 0,25 pb., może potencjalnie obniżyć wynik odsetkowy Banku w trakcie 2017 roku o 144 tys. zł. W warunkach testu warunków skrajnych przy zmianie stóp procentowych o 200 pb. roczna zmiana wyniku odsetkowego może wynieść w najbardziej niekorzystnym wariancie tj. dla spadku stóp procentowych minus 1 838 tys. zł.

[w tys. zł]

ZMIANA WYNIKU ODSETKOWEGO NA SKUTEK ZMIAN RYNKOWYCH STÓP

		1 dzień roboczy	2 do 7 dni	> 7 dni <= 1 M	>1 M <= 3 M	>3 M <= 6 M	>6 M <= 1 rok	RAZEM
ZMIANA STÓP	-0,25 pp.	-169,10	-98,88	136,43	-6,83	-3,27	-2,79	-144,43
	-0,50 pp.	-338,20	-197,76	260,05	-13,65	-6,54	-5,57	-301,68
	-1,00 pp.	-676,40	-395,53	447,08	-27,30	-13,08	-11,15	-676,38
	-2,00 pp.	-1 352,80	-791,06	409,18	-54,61	-26,16	-22,30	-1 837,73
	2,00 pp.	1 352,80	791,06	-1 735,46	54,61	26,16	22,30	511,46
	1,00 pp.	676,40	395,53	-867,73	27,30	13,08	11,15	255,73
	0,50 pp.	338,20	197,76	-433,86	13,65	6,54	5,57	127,86
	0,25 pp.	169,10	98,88	-216,93	6,83	3,27	2,79	63,93

Średni czas przeszacowania aktywów do 1 roku	15,2
Średni czas przeszacowania pasywów do 1 roku	17,1

ZMIANA WYNIKU ODSETKOWEGO NA SKUTEK NIERÓWNOLEGLYCH ZMIAN RYNKOWYCH STÓP

	1 dzień roboczy	2 do 7 dni	> 7 dni <= 1 M	>1 M <= 3 M	>3 M <= 6 M	>6 M <= 1 rok	RAZEM
Większy spadek stóp w bliższych terminach i mniejszy w dalszych	-0,50 pp.	-0,45 pp.	-0,40 pp.	-0,35 pp.	-0,30 pp.	-0,25 pp.	
	-338,20	-177,99	208,68	-9,56	-3,92	-2,79	-323,78
Mniejszy spadek stóp w bliższych terminach i większy w dalszych	-0,50 pp.	-0,60 pp.	-0,70 pp.	-0,80 pp.	-0,90 pp.	-1,00 pp.	
	-338,20	-237,32	365,19	-21,84	-11,77	-11,15	-255,09

Mniejszy **wzrost** stóp w bliższych terminach i większy w dalszych
Większy **wzrost** stóp w bliższych terminach i mniejszy w dalszych

0,50 pp.	0,60 pp.	0,70 pp.	0,80 pp.	0,90 pp.	1,00 pp.	
338,20	237,32	-608,53	21,84	11,77	11,15	11,75
0,50 pp.	0,45 pp.	0,40 pp.	0,35 pp.	0,30 pp.	0,25 pp.	
338,20	177,99	-347,73	9,56	3,92	2,79	184,72

Narażenie na ryzyko bazowe wynika, ze struktury aktywów i pasywów Banku. Ryzyko bazowe generuje 57,01% wrażliwych należności oraz 0,25 % wrażliwych zobowiązań. Luka nieodpasowania dla ryzyka bazowego w tym niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stawek bazowych o 10 pb. i 35 pb. przedstawia się następująco.

Raport luki ryzyka bazowego
Według stanu na 31.12. 2016 [w tys. zł]

	Aktywa i pasywa wrażliwe narażone na ryzyko bazowe		RAZEM	1 dzień roboczy	od 2 do 7 dni	> 7 dni <=1 M	>1 M <= 3 M	>3 M <= 6 M	>6 M <= 1 rok	> 1 rok	Niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stawek bazowych o	
											10 pb.	35pb.
1	Stopa redyskontowa	Aktywa	897,04			897,04					0,58	2,04
2	Stopa redyskontowa	Pasywa	187,50			187,50						
3	Luka netto		709,54	0,00	0,00	709,54	0,00	0,00	0,00	0,00		
4	Stopa lombardowa	Aktywa	23,76			23,76					0,09	0,32
5	Stopa lombardowa	Pasywa	0,00									
6	Luka netto		23,76	0,00	0,00	23,76	0,00	0,00	0,00	0,00		
7	Stopa referencyjna	Aktywa	2 441,34			2 441,34					2,09	7,30
8	Stopa referencyjna	Pasywa	0,00									
9	Luka netto		2 441,34	0,00	0,00	2 441,34	0,00	0,00	0,00	0,00		
10	Stawka WIBOR 1M	Aktywa	15 014,91	15 014,91							14,97	52,41
11	Stawka WIBOR 1M	Pasywa	0,00									
12	Luka netto		15 014,91	15 014,91	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
13	Stawka WIBOR 3M	Aktywa	43 747,90	43 747,90							43,63	152,70
14	Stawka WIBOR 3M	Pasywa	0,00									
15	Luka netto		43 747,90	43 747,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
16	Stawka WIBOR 6M	Aktywa	2 055,83			1 022,12	1 033,71				1,89	6,60

17	Stawka WIBOR 6M	Pasywa	0,00									
18	Luka netto		2 055,83	0,00	0,00	1 022,12	1 033,71	0,00	0,00	0,00		
19	Stawki WIBID	Aktywa	16 454,96	16 454,96								
20	Stawki WIBOR	Pasywa	0,00									
21	Luka netto		16 454,96	16 454,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Łączna niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego Banku przy zmianie stóp procentowych											16,41	57,43
											79,66	278,80

17. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne – art. 449 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie posiada ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne.

18. Polityka w zakresie wynagrodzeń- art. 450 Rozporządzenia CRR

Obok ogólnego systemu wynagradzania w Banku funkcjonuje system i struktura wynagrodzenia pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku. W związku z tym Bank posiada *Politykę wynagrodzeń* oraz *Ogólne zasady polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Skawinie*, o których mowa w Uchwale 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku. Polityki zostały zatwierdzone przez Radę Nadzorczą.

Ogólne Zasady Polityki uwzględniają formę prawną w jakiej Bank działa, rozmiar działalności Banku, ryzyko związane z prowadzoną działalnością, wewnętrzną organizację oraz charakter, zakres i stopień złożoności prowadzonej działalności, a także wysokość sumy bilansowej i funduszy Banku, wysokość wynagrodzeń oraz udział procentowy wynagrodzeń zmiennych w wynagrodzeniach ogółem osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.

Celem Ogólnych Zasad Polityki jest wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem tak by nie zachęcać do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą skłonność do ryzyka Banku, a także wspieranie realizacji strategii działalności Banku oraz ograniczanie konfliktu interesów.

Do osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Banku, zalicza się:

- 1) Prezesa Zarządu
- 2) Wiceprezesa Zarządu do spraw handlowych,
- 3) Członka Zarządu do spraw ryzyka,
- 4) Członka Zarządu do spraw obsługi prawnej.

Wynagrodzenie osób zajmujących stanowiska kierownicze składa się z wynagrodzenia stałego wypłacanego w okresach miesięcznych– wynagrodzenie zasadnicze i wynagrodzenia zmiennego – premii. Do wynagrodzeń zmiennych nie zalicza się nagród jubileuszowych, odpraw rentowych, odpraw emerytalnych, a także innych świadczeń wypłacanych na podstawie przepisów ustawowych.

Wynagrodzenie zmienne nie może być wyższe niż 25 % wynagrodzenia zasadniczego wypłaconego w okresie trzech miesięcy poprzedzających wypłatę wynagrodzenia zmiennego, przy czym maksymalny dopuszczalny stosunek może być przyznany wyłącznie w przypadku osiągnięcia wyników wyższych niż docelowe lub za wyjątkową wydajność. Przyjmuje się, że za realizację wyników docelowych wynagrodzenie zmienne nie powinno przekroczyć 20% wynagrodzenia zasadniczego wypłaconego w okresie trzech miesięcy.

Stosując zasady proporcjonalności, wypłata wynagrodzenia zmiennego nie podlega odroczeniu, chyba że zostaną spełnione łącznie następujące przesłanki:

- 1) łączna kwota wynagrodzenia stałego i zmiennego będzie wyższa niż równowartość 10.000 euro według średniego kursu NBP z pierwszego dnia kwartału, za które jest przyznawane wynagrodzenie,
- 2) suma bilansowa Banku przekroczy 200 milionów złotych,
- 3) Bank posiadać będzie placówki bankowe wykonujące czynności bankowe na terenie więcej niż trzech województw.

Rada Nadzorcza ustali zasady odroczenia wypłaty wynagrodzenia zmiennego, jeżeli zostaną spełnione ww. przesłanki.

Raz w roku komórka audytu wewnętrznego dokonuje przeglądu wdrożenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń, a raport z tego przeglądu przedstawia Radzie Nadzorczej.

Rada Nadzorcza Banku przeprowadza roczny przegląd obowiązujących w Banku zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Rada Nadzorcza przyznaje wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze na podstawie oceny wyników dokonywanej w okresach rocznych, do końca kwietnia każdego roku kalendarzowego, biorąc pod uwagę:

- 1) Wynik finansowy za poprzedni rok kalendarzowy, wskaźniki ROA, ROE, koszty działania Banku, odnosząc je jednocześnie do planowanych na dany rok wielkości i stopnia realizacji założeń. Rada Nadzorcza może ponadto odnieść się do sytuacji Banku na tle grupy rówieśniczej w Zrzeszeniu BPS S.A.;
- 2) Osiągnięcie w danym roku celów strategicznych;
- 3) Stopień narażania Banku na ryzyko, koszty kapitałowe na pokrycie ryzyk, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej, przestrzeganie przyjętych limitów, przypadki skarg klientów na działalność Banku lub spraw sądowych z udziałem Banku i poniesione z tego tytułu koszty.

Dokonując oceny wyników za ostatni rok kalendarzowy uwzględniono okres trzyletni.

Po dokonaniu oceny, o której mowa powyżej, Rada Nadzorcza, w zależności od wyniku przeprowadzonej oceny, podejmuje decyzję o możliwości wypłaty wynagrodzenia zmiennego w danym roku kalendarzowym.

W przypadku pozytywnej decyzji Rady Nadzorczej o możliwości wypłaty wynagrodzenia zmiennego w danym roku kalendarzowym, jego faktyczna wypłata następuje na podstawie odrębnej decyzji Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza podejmuje decyzję o wypłacie wynagrodzenia zmiennego nie częściej niż raz na 3 miesiące.

Pomimo pozytywnej decyzji Rady Nadzorczej o możliwości wypłaty wynagrodzenia zmiennego, może ono nie zostać w danym roku wypłacone wcale z uwagi na bieżące wyniki finansowe Banku (niski zysk lub strata), zwiększenie poziomu ryzyka ponad akceptowalny, wystąpienie innych nieprzewidzianych zdarzeń mających niekorzystny wpływ na sytuację ekonomiczną Banku.

Informacje o sumie wypłaconych w 2016 roku wynagrodzeń osobom zajmującym stanowiska kierownicze przedstawia poniższa tabela (brutto):

Stałe składniki wynagrodzeń (w tys. zł)	Zmienne składniki wynagrodzeń (w tys. zł)	Ilość osób
580	16	4

W 2016r. nie nastąpiły zmiany personalne na stanowiskach kierowniczych w Banku. Wynagrodzenie wypłacone było w całości przelewem na konta bankowe.

Rada Nadzorcza sprawowała nadzór nad wynagrodzeniami osób zajmujących stanowiska kierownicze ustalając wysokość stałych i zmiennych składników. W 2016 r. Rada Nadzorcza odbyła 7 posiedzeń.

19. Dźwignia finansowa- art.451 Rozporządzenia CRR

Wskaźnik dźwigni na dzień 31.12.2016r.

		Wskaźnik dźwigni
Kapitał T1	W pełni wprowadzona definicja	10,71
	Definicja przejściowa	10,77

20. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego – art. 452 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie stosuje metody IRB.

21. Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego – art. 453 Rozporządzenia CRR

Bank nie stosował kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych
Zasady i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń i zarządzania nimi opisane zostały w ramach pkt.3.4.4.

Główne rodzaje zabezpieczeń przyjęte przez Bank:

- 1) weksel in blanco;
- 2) pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym;

- 3) poręczenie wekslowe;
- 4) gwarancja;
- 5) cesja praw z umów ubezpieczenia;
- 6) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do gatunku/przeniesienie własności;
- 7) przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości/przeniesienie własności;
- 8) zastaw rejestrowy;
- 9) hipoteka;
- 10) ubezpieczenie kredytu;

Bank nie dokonywał transakcji na instrumentach pochodnych.

Bank badał koncentrację ryzyka kredytowego w odniesieniu do rodzajów stosowanych zabezpieczeń. W celu ograniczania ryzyka ustalił limity wewnętrzne dla zabezpieczenia z formie hipoteki na nieruchomości mieszkalnej i niemieszkalnej.

22. Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego- art.454 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego.

23. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego- art. 455 Rozporządzenia CRR

Nie dotyczy. Bank nie stosuje wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego.

Ogólna informacja na temat profilu ryzyka Banku Spółdzielczego w Skawinie według stanu na 31.12.2016r.

L.p.	Wskaźnik	Apetyt	Stan
1.	Łączny współczynnik kapitału (TCR)	Min. 13,25%	20,74%
2.	Wewnętrzny współczynnik kapitałowy	Min. 10%	20,67%
3.	Maksymalny udział ekspozycji kredytowych w funduszach własnych (%)	Max. 770% funduszy własnych	524,46%
4.	Maksymalny udział detalicznych ekspozycji kredytowych w funduszach własnych (%)	Max. 170% funduszy własnych	104,30%
5.	Maksymalny udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w funduszach własnych	Max. 390% funduszy własnych	266,88%

6.	Maksymalny poziom wskaźnika jakości kredytów ogółem	Max. 5%	4,15%
7.	Maksymalny poziom wskaźnika jakości detalicznych ekspozycji kredytowych ¹	Max. 6%	3,88%
8.	Maksymalny poziom wskaźnika jakości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.	Max. 6%	5,04%
9.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka kredytowego	Max. 50% funduszy własnych	32%
10.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie z tytułu przekroczenia limitu znacznych pakietów akcji poza sektorem finansowym	0% funduszy własnych	0
11.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowania wobec podmiotów z tej samej branży oraz limitu dla ekspozycji zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia	Max. 2% funduszy własnych	0,14%
12.	Nadzorcza miara płynności M1	Min. 0,20	0,32
13.	Nadzorcza miara płynności M2	Min. 1,00	1,47
14.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka płynności	Max. 2% funduszy własnych	0%
15.	Wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne, który nie może przekroczyć maksymalnego limitu alokacji kapitału	Max. 10% funduszy własnych	6%
16.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka stopy procentowej	Max. 2% funduszy własnych	0%
17.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka wyniku finansowego	Max. 2% funduszy własnych	0%
18.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie ryzyka kapitałowego	Max. 2% funduszy własnych	0%
19.	Maksymalny limit alokacji kapitału własnego na pokrycie pozostałych niezidentyfikowanych ryzyk	Max. 2% funduszy własnych	0%

Oświadczenie

Zarząd Banku Spółdzielczego w Skawinie niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w Ujawnieniu są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku

Skawina, dnia 13.06.2017r.